

ת"פ 23008/02/14 - מדינת ישראל נגד כרמל כימיקלים בע"מ, שרפי כרמל בע"מ, גיל יעקב דנקנר, שרלי אלקובי - עיכוב הליכים ע"י היועמ"ש, אולגה זוטלובסקי

בית משפט השלום בחיפה

ת"פ 23008-02-14 מדינת ישראל נ' כרמל כימיקלים בע"מ ואח' תאריך: 16/11/2016
בפני כבוד השופט ד"ר זאיד פלאח

מדינת ישראל באמצעות ב"כ עו"ד יונה לרמן ואח'

המאשימה

נגד

הנאשמים

1. כרמל כימיקלים בע"מ

2. שרפי כרמל בע"מ

3. גיל יעקב דנקנר

4. שרלי אלקובי - עיכוב הליכים ע"י היועמ"ש

5. אולגה זוטלובסקי כולם באמצעות ב"כ עו"ד אריה נייגר

ואח'

הכרעת - דין

בפתח הדיון הנני מודיע, כי החלטתי לזכות את הנאשמות 2 ו- 5 מכל המיוחס להן בכתב האישום.

כתב האישום

1. ביום 11.2.14 הוגש כנגד הנאשמים כתב אישום המייחס להם ביצוע עבירות של ניהול עסק ללא רישיון וזיהום מקור מים. בנוסף - יוחס לנאשמים 1,3,5 ביצוע עבירות שעניינן הפרת תנאים בהיתר רעלים בנסיבות מחמירות, עיסוק ברעלים ללא היתר רעלים והפרת צו פינוי רעלים. בנוגע לנאשמים 3 ו- 5 - יוחס להם ביצוע עבירות נוספות שעניינן הפרת נושא משרה בתאגיד לפקח ולעשות כל שניתן למניעת העבירות. בפרק "המסגרת הנורמטיבית" שלהלן, אתייחס בפירוט לעבירות שיוחסו לנאשמים.

2. נאשמת 1 הינה חברה פרטית שנרשמה והתאגדה בשנת 1964 ונאשמת 2 היא חברה פרטית שנרשמה והתאגדה בשנת 1969. שתי החברות היו פעילות במועדים הרלוונטיים לכתב האישום. נאשם 3 שימש, בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, כמנכ"ל וכבעל מניות בחברת כרמל כימיקלים ובחברת שרפי כרמל, ונאשמת 5 שימשה, בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, כמהנדסת לכימיה וכאחראית רעלים בכרמל כימיקלים ושרפי כרמל, יחד עם נאשם 4. בהתאם לכתב האישום, הנאשמים פעלו במשך מספר חודשים בניגוד להיתר הרעלים שניתן להם, לא ביצעו צו פינוי רעלים שניתן, ולא נמנעו מפעולה המזהמת או עלולה לזהם מים. בין היתר, הנאשמים לא מנעו הזרמת שפכים תעשייתיים המכילים פורמלדהיד, אצטון ואמוניה למערכת הניקוז, וכן לא פעלו בהתאם לתנאים ברישיון העסק ובהיתר הרעלים ביחס להחזקה, אחסנה וניקוז של חומרים מסוכנים. עוד נכתב בכתב האישום, שהנאשמים נדרשו לפנות את פסולת החומרים המסוכנים שהוחזקה תקופה ארוכה

במפעל, ובכלל זה את השפכים התעשייתיים אשר הוזרמו לבריכה הממוקמת בשטח המפעל (להלן: "ברכת האידוי"), לרבות הבוצה שבתחתיתה והשפכים התעשייתיים, אשר אוחסנו בקוביות בשטח המפעל, ואולם תהליך פינוי הבריכה ארך זמן ממושך וארוך בהרבה מהמועד שהוקצב.

3. בעקבות עתירת הנאשמים 1 ו-3 לבית המשפט בעניין ביטול צו פינוי ברכת האידוי, התחייבו הנאשמים לפנות את ברכת האידוי במסגרת הסכמה אשר ניתן לה תוקף של פסק דין, וזאת תוך זמן קצוב ובאופן שיגרום למינימום פגיעה בסביבה. בכתב האישום צוין, שהנאשמים לא עמדו בהחלטת בית המשפט גם באשר למועד פינוי ברכת האידוי וגם באשר לאופן הפינוי, שנעשה בצורה שאינה מיטבית, והביא לנזילת חומרים מסוכנים לקרקע חשופה.

4. בעניין הנאשם 4 - ההליכים כנגדו עוכבו ע"י היועץ המשפטי לממשלה.

תשובת הנאשמים לכתב האישום

5. ביום 5.5.15 הגישו הנאשמים תשובה מפורטת לכתב האישום. הנאשמים לא כפרו ברוב הסעיפים אשר תוארו ברקע הכללי לכתב האישום וזאת בכפוף לטענתם כי **"המפעל פעל תחת כל ההיתרים הרלוונטיים כדין, לרבות מערך השפכים שבו"**. כמו כן, הנאשמים לא כפרו בקיומו של המסמך "תנאים ברישיון עסק" וזאת מבלי להודות בתוכן המסמך או בתקפותם של התנאים.

6. הנאשמים לא כפרו גם בעובדות שפורטו בפרק "ההליכים המנהליים", אך כפרו בתוכנם, בהצדקתם ובסמכות להוציא את המסמכים אשר פורטו בסעיפים 12 ו-13 לכתב האישום. הנאשמים לא כפרו בהסכמה שנערכה בין הצדדים, ושקיבלה תוקף של החלטה ע"י בית המשפט, וזאת בנוגע למועד פינוי הבריכה, אולם כפרו בכך שעד ליום 23.9.09 לא הושלם פינוי ברכת האידוי בהתאם להחלטת בית המשפט.

7. בנוגע לסעיפים המתארים את ביצוע העבירות, הנאשמים כפרו בהם, אך הודו בקיומו של סיור שנערך ביום 23.9.09.

8. מטעם המאשימה העידו 10 עדים והוגשו 48 מוצגים. מטעם ההגנה העידה הנאשמת 5 בלבד והוגשו 9 מוצגים.

המסגרת הנורמטיבית

ניהול עסק ללא רישיון

9. לנאשמים יוחסו עבירות של ניהול עסק ללא רישיון, עבירות על סעיפים 4 ו-14 לחוק רישוי עסקים וסעיף 1 לצו רישוי עסקים (פריט 10.9). לנאשמים 3-5 יוחסה גם עבירה של אחריות נושא משרה בתאגיד לפי סעיף 15(2) לחוק רישוי עסקים:

4. לא יעסוק אדם בעסק טעון רישוי אלא אם יש בידו רישיון או היתר זמני לפי חוק זה ובהתאם לתנאיו; עסק שאיננו נייד, לא יעסוק בו אדם, אלא אם ברישיון או בהיתר הזמני שבידו, מתוארים החצרים שבהם הוא עוסק.

4(א) אדם שעסק ללא רישיון או היתר זמני בעסק טעון רישוי או שלא קיים תנאי מתנאי רישיון או היתר זמני או שלא קיים הוראת תקנה לפי סעיפים 9 עד 11ב דינו - מאסר שמונה עשר חודשים ואולם אם לא קיים תנאי כאמור בסעיף 2(א)

עמוד 2

ו-(ג), דינו - הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (בסעיף זה - חוק העונשין); ואם עסק או לא קיים כאמור אחרי שקיבל התראה מאת הממונה על המחוז, רופא מחוזי כמשמעותו בפקודת בריאות העם, 1940 (להלן - רופא מחוזי), מי שהשר לאיכות הסביבה הסמיכו לכך (להלן - הממונה על איכות הסביבה), מפקד משטרת המחוז או ראש הרשות המקומית, דינו - קנס נוסף כאמור בסעיף 61(ג) לחוק העונשין לכל יום שבו נמשכה העבירה אחרי מתן ההתראה.

(ב) לעניין סעיף זה אין נפקא מינה -

(1) אם האדם עסק בעצמו או על ידי עובדו או מורשהו;

(2) אם עסק בעסק של עצמו או של אחר;

(3) אם היה אחראי לניהול עסקו של אחר, בין בשכר ובין ללא שכר, ולעניין זה מי שניהל בפועל עסקו של אחר, רואים אותו כאחראי לניהול העסק כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר;

(4) אם היה העיסוק מוגבל מראש בזמן או חד-פעמי.

(ג) לא יאשם בעבירה לפי סעיף זה מי שעסק כשותף רדום או ללא נטילת חלק ברווחיו של העסק.

15. נעברה עבירה לפי סעיף 14 על ידי תאגיד -

(2) יואשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל או מנהל רשום לפי כל דין, שותף - למעט שותף מוגבל - או עובד מנהלי בכיר באותו תאגיד ואחראי לעניין הנדון, אם לא הוכיחו שהעבירה נעברה שלא בידיעתם או שנקטו כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה.

10.ב"כ המאשימה טענה, שהנאשמים פעלו בלא רישיון עסק בתוקף, זאת מאחר והפרו את התנאים המקדימים ברישיון העסק שניתן. עוד נטען, שהנאשמים 3 ו-5 פעלו בנאשמות כנושאי משרה, והפרו את אחריותם לפקח ולמנוע את העבירות.

הפרת תנאים בהיתר רעלים ועיסוק ברעלים ללא היתר

11.הנאשמים 1, 3 ו-5 הואשמו בהפרת תנאים בהיתר הרעלים בנסיבות מחמירות, עיסוק ברעלים ללא היתר והפרת צו לפינוי רעלים - עבירות על סעיפים 3, 15(ב)(1), 15(ב)(2), 15(ג), ו-16 לחוק החומרים המסוכנים. לנאשמים 3 ו-5 יוחסה גם עבירה של הפרת נושא משרה בתאגיד - עבירה על סעיף 16 לחוק החומרים המסוכנים:

" 3(א) לא יעסוק אדם ברעלים אלא אם כן יש בידו היתר רעלים מאת הממונה;

הוראה זו לא תחול על רוקח מורשה העוסק ברעלים רפואיים לצרכי רפואה בבית מרקחת או בעסק שעיקר עיסוקו סמי מרפא או רעלים רפואיים, או על עסק המוכר תכשירים בלא מרשם, כהגדרתם בפקודת הרוקחים, אף אם המכירה נעשית שלא בבית מרקחת.

....

15(ב) העושה אחד מאלה, דינו - מאסר שלוש שנים או שלוש פעמים הקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד, דינו - שש פעמים הקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין:

(1) עוסק ברעלים ללא היתר רעלים בניגוד להוראות סעיף 3;

(2) אינו מקיים או מפר תנאים שניתנו בהיתר רעלים בהתאם להוראות סעיף 3;

(5) אינו מבצע צו פינוי רעלים לפי הוראות סעיף 16א;

15(ג) העובר עבירה כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב), באופן או בנסיבות מחמירות שכתוצאה מהם נגרם או עלול להיגרם זיהום ממשי של הסביבה, דינו - מאסר כאמור בסעיף קטן (א) או בסעיף קטן (ב), לפי העניין, או כפל הקנס שבית המשפט היה רשאי להטיל עליו לפי הוראות סעיף זה, בשל העבירה שבה הורשע, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד, דינו - שמונה פעמים הקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין.

16ב(א) נושא משרה בתאגיד חייב לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירות לפי סעיף 15 על ידי תאגיד או על ידי עובד מעובדיו; המפר הוראה זו, דינו - כפל הקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין; לענין סעיף זה, "נושא משרה" - מנהל פעיל בתאגיד, שותף, למעט שותף מוגבל, או פקיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו בוצעה העבירה.

(ב) נעברה עבירה לפי סעיף 15 על ידי תאגיד או על ידי עובד מעובדיו, חזקה היא כי נושא משרה בתאגיד הפר חובתו לפי הסעיף האמור, אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.

12. סעיף 15 לחוק החומרים המסוכנים קובע שהעבירות הן מסוג אחריות קפידה. סעיפים 22 ו- 23 לחוק העונשין מגדירים את אחריות הקפידה, הן כאשר מדובר בנאשם רגיל והן כאשר מדובר בתאגיד:

22. (א) אדם נושא באחריות קפידה בשל עבירה, אם נקבע בחוק שהעבירה אינה טעונה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות; ואולם, אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לבטל את האחריות בשל עבירות שחוקקו טרם כניסתו לתוקף של חוק זה ונקבע בדין שאינן טעונות הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות. לענין סעיף קטן זה, "בדין" - לרבות בהלכה פסוקה.

(ב) לא יישא אדם באחריות לפי סעיף זה אם נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן למנוע את העבירה; הטוען טענה כאמור - עליו הראיה.

(ג) לענין אחריות לפי סעיף זה, לא יידון אדם למאסר, אלא אם כן הוכחה מחשבה פלילית או רשלנות.

23. (א) תאגיד יישא באחריות פלילית -

(1) לפי סעיף 22, כשהעבירה נעברה על-ידי אדם במהלך מילוי תפקידו בתאגיד;

(2) לעבירה המצריכה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות, אם, בנסיבות הענין ולאור תפקידו של האדם, סמכותו ואחריותו בניהול עניני התאגיד, יש לראות במעשה שבו עבר את העבירה, ובמחשבתו הפלילית או ברשלנותו, את מעשהו, ומחשבתו או רשלנותו, של התאגיד.

(ב) בעבירה שנעברה במחדל, כאשר חובת העשייה מוטלת במישרין על התאגיד, אין נפקא מינה אם ניתן לייחס את העבירה גם לבעל תפקיד פלוני בתאגיד, אם לאו.

13. ב"כ המאשימה טענה, שהנאשמים הפרו את תנאי היתר הרעלים שניתן מאת הממונה, וזאת במשך תקופה ממושכת, וגם כאשר לא חודש היתר הרעלים - המשיכו לעסוק ברעלים, ואף הפרו את צו פינוי הרעלים שניתן להם. עוד נטען, שנאשמים 3 ו-5 אחראים לעבירות גם מתוקף היותם נושאי משרה בנאשמות, וכי הם לא הביאו כל ראייה שיש בה כדי להצביע על כך שהם לא ידעו על העבירות או שעשו כל שניתן כדי למלא את חובתם.

עבירת זיהום מקור מים

14. לנאשמים יוחסה עבירה של זיהום מקור מים, עבירה על סעיפים 20 ב ו-20 כא לחוק המים ולנאשמים 3 ו-5 יוחסה גם עבירה לפי סעיף 20 כב לחוק המים. גם עבירה זו היא מסוג אחריות קפידה - הנשיאה ביינש (כתוארה אז), קבעה ברע"פ 7861/03 מדינת ישראל נ' המועצה האזורית גליל תחתון (פורסם בנבו):

"בעבירות המיוחדות הנוגעות לאחריות תברואתית לבריאות הציבור, לשלום הציבור ולהגנה על הסדר החברתי, קבע המחוקק אחריות שילוחית, ואף אחריות קפידה, כדי ליתן משקל מכריע לאינטרס ציבורי מובהק."

העבירה אינה דורשת הוכחה כי נגרם זיהום מים, והמחוקק הרחיב את האיסור וקבע כי יש להימנע גם מכל פעולה העלולה לגרום לזיהום מים, במישרין או בעקיפין, מיד או לאחר זמן, וכלשון החוק:

- 20ב. (א) חייב אדם להימנע מכל פעולה המזהמת מים או עלולה לגרום לזיהום מים, במישרין או בעקיפין, מיד או לאחר זמן; ואין נפקא מינה אם היה מקור המים מזוהם לפני אותה פעולה ואם לאו.**
- (ב) לא ישליך אדם ולא יזרים לתוך מקור מים או בקרבתו חומרים נזולים, מוצקים או גזיים, ולא יניח אותם בו או בקרבתו.**

....

20כא. (א) העובר על הוראה מהוראות סימן א1, דינו - מאסר שנה או קנס 392,000 שקלים חדשים, ואם היתה העבירה נמשכת - מאסר שבעה ימים או קנס נוסף של 25,900 שקלים חדשים לכל יום שבו נמשכה העבירה לאחר שקיבל התראה בכתב ממנו שהשר לאיכות הסביבה הסמיכו לעניין זה, ובהתאם למועד שנקבע בהתראה.

(ב) עבירה לפי סעיף זה היא מסוג העבירות של אחריות קפידה.

(ג) העובר עבירה כאמור בסעיף קטן (א), באופן או בנסיבות מחמירות שכתוצאה מהם נגרם או עלול להיגרם נזק או פגיעה מהותית בסביבה, דינו - מאסר שלוש שנים או כפל הקנס שבית המשפט היה רשאי להטיל עליו לפי הוראות סעיף זה, בשל העבירה שבה הורשע, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד, דינו - ארבע פעמים הקנס שבית המשפט היה רשאי להטיל עליו לפי הוראות סעיף זה."

15. נאשמים 3 ו-5 הואשמו גם בביצוע עבירה זו, וזאת מתוקף תפקידם בנאשמות, אך הם יוכלו ליהנות מפטור מאחריות אם יעמדו בשני תנאים מצטברים: יוכיחו שהעבירה נעברה שלא בידיעתם, ובנוסף - יוכיחו כי נקטו בכל האמצעים הסבירים כדי למנוע או להפסיק את ביצוע העבירה, וכלשון החוק:

20כב. נעברה עבירה לפי סעיף 20כא בידי תאגיד, יאשם גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל, שותף, למעט שותף מוגבל, או עובד בכיר באותו תאגיד, האחראי לעניין הנדון, אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט את כל האמצעים הסבירים כדי למנוע או להפסיק את העבירה."

16. ביום 29.6.08 ניתן לנאשמים 1 ו- 3 היתר רעלים שמספרו 583603 לתקופה של שנה, בין 29.06.08 לבין 01.07.09 (ת/9). על פי היתר זה, בעל היתר הרעלים הוא נאשם 3 ואחראית הרעלים בתאגיד הינה נאשמת 5 (במשותף עם נאשם 4).

17. היתר הרעלים הוצא על שמה של נאשמת 1, אך גם נאשמת 2 פעלה מתוקף היתר זה, וזאת נוכח החלטה משותפת של הנאשמים ושל המשרד להגנת הסביבה, וכפי שהבהיר נאשם 3 בחקירתו במשטרה הירוקה (ת/36, עמ' 3, שורות 9-13):

"ש. האם לחברת שרפי כרמל יש היתר רעלים?

ת. היתר הרעלים הוא תחת כרמל כימיקלים.

ש. מדוע לא ביקשת היתר נפרד לשרפי כרמל?

ת. ביקשנו ולאחר דיון עם שמוליק .. הוחלט שההיתר של כרמל כימיקלים ישמש לשרפי כרמל"

18. שתי הנאשמות נדרשו להיתרי רעלים מאחר ושתיהן עשו שימוש ברעלים המחייבים היתר, וזאת כעולה מדברי נאשם 3 בחקירתו במשטרה הירוקה (ת/36, עמ' 2, שורות 9-16):

"ש. האם במפעל משתמשים ברעלים לפי ההיתר? הוספה: שרפי כרמל.

ת. כן

ש. איזה?

ת. פורמלין, אפיפלורדרין"

19. בנוגע לנאשמת 5, היא אישרה בחקירתה במשטרה הירוקה, שמתוקף תפקידה כאחראית רעלים בנאשמת 1, שימשה גם כאחראית רעלים בנאשמת 2 (ת/38, עמ' 5, שורות 1-4):

"ש. האם במסגרת תפקידך כאחראית רעלים של כרמל כימיקלים בע"מ שימשת גם כאחראית רעלים של שרפי כרמל בע"מ?

ת. כן"

20. בהיתר הרעלים נקבעו, בין השאר, תנאים מיוחדים בנוגע לאופן הטיפול, האחסנה והאחזקה של הרעלים, כאשר בעל ההיתר מחויב בביצוע כולם, ובין היתר, נקבעו החובות הבאות:

1. "בעל היתר הרעלים יפעל ככל הדרוש לאחסון, טיפול והשגחה נאותים ברעלים המפורטים בתוספת הראשונה ובנספח א' ובפסולות מסוכנות. בעל ההיתר יפעל, ככל הנדרש לשם הגנה על הסביבה ועל בריאות הציבור, גם לסילוק נאות של פסולות אלו ולמניעת מטרדים שמקורם ברעלים ובפסולות" (חלק א', סעיף א' להיתר).

2. "יופרדו רעלים העלולים להגיב ביניהם" (סעיף ד.2 להיתר).

3. "בעל ההיתר יודא כי מכלים ריקים ובהם שאריות הרעלים יועברו לרמת חובב או יוחזרו לספק ממנו נתקבלו חומרי הגלם או ישטפו כך שלא יכילו את הרעל שאוחסן בהם ומי השטיפה יטופלו במתקן קדם טיפול...." (סעיף ד.10).

4. אזור פריקה וטעינה בעסק ינוקז למערכת אגירת שפך מקומית או למערכת ניקוז מפעלית ובכל מקרה לא למערכת ניקוז נגר עילי (סעיף 1.ז).

5. במפעל יוכן נוהל לפיו יהיה אחראי מטעמו במהלך עבודת הפריקה והטעינה. האחראי יבדוק חיבורים לצנרת, הזנה למכלים המתאימים וכו' (סעיף 2.ז).

6. "כל פסולת חומרים מסוכנים שמקורה במפעל, תסולק בהקדם האפשרי ולא יאוחר מתום שישה חודשים ממועד היווצרותה למפעל לנטרול וטיפול בפסולות חומרים מסוכנים שברמת חובב... כשהיא ארוזה ומשונעת בהתאם להוראות כל דין..." (סעיף 2.ח).

7. "החומרים הכלולים בתוספת הראשונה להיתר הרעלים שהינם נזולים כולל גזים מונזלים... יאוחסנו במאצרות או במשטחי אחסון ואיסוף או במשטחי תפעול המצוידים במכלי איסוף" (תנאים למאצרות, משטחי אחסון ואיסוף, מכלי איסוף ומשטחי תפעול).

8. כל מאצרה תהיה אטומה ומצופה בחומר מונע חלחול באופן שתמנע הגעת שפך לקרקע..." (סעיף 1.1.א. תנאים למאצרות, משטחי אחסון ואיסוף, מכלי איסוף ומשטחי תפעול).

9. "משטחי אחסון, משטחי איסוף ומכלי איסוף יבנו מאותם חומרים כנדרש ממאצרות באופן שהחומרים המאוחסנים או הנאספים בה לא יחלחלו" (סעיף 1.1.ב. תנאים למאצרות, משטחי אחסון ואיסוף, מכלי איסוף ומשטחי תפעול).

10. "משטח התפעול ייבנה מאותם חומרים מהם תבנה המאצרה באופן שיהיה עמיד מכנית וכימית לחומרים המצויים בו והחומרים הנ"ל לא יחלחלו דרכו" (סעיף 1.1.ג. תנאים למאצרות, משטחי אחסון ואיסוף, מכלי איסוף ומשטחי תפעול).

11. משטח התפעול ינוקז למכל איסוף (סעיף 1.2.ג. תנאים למאצרות, משטחי אחסון ואיסוף, מכלי איסוף ומשטחי תפעול).

21. ביום 4.10.08 נמסרו לנאשמות 1 ו- 2 רישיונות עסק באמצעות המועצה האזורית חוף הכרמל (ת/48 ונ/7, נ/8 ו- נ/9). בסעיף 2 של רישיונות העסק נקבע במפורש, כי רישיונות אלו כפופים לתנאים המפורטים בטופס וכן לתנאים המצורפים או שיתווספו אליו.

22. במקביל לרישיון העסק הוצאו לנאשמות 1 ו-2 וכן לחברת קונולוג קונטרול, תנאים ברישיון עסק (ת/13). התנאים הוצאו לשלושת החברות גם יחד, וכמפורט בתנאים אלה, קבלת רישיון העסק של הנאשמות 1 ו-2, וכן של חברת קונולוג קונטרול, מותנית בהן.

23. התנאים הנ"ל התייחסו לשתי הנאשמות, מאחר ושמותיהן, יחד עם החברה הנוספת שאיננה מואשמת בכתב האישום, מצוינים מפורשות בתנאים ברישיון העסק. התנאים כללו, בין היתר, דרישות לניקוז ופינוי בריכת האידוי שאליה הוזרמו השפכים:

"2.6.3 עד לתאריך 31 מרץ 2009 תיסגר בריכת האידוי של העסק כדלקמן:
2.6.3.1 כל הנוזלים שבבריכה יישאבו ויובלו ליעד מאושר לקליטת פסולת מסוכנת לפי תקנות רישוי עסקים (סילוק פסולת חומרים מסוכנים),

התשנ"א-1990. קבלות ואסמכתאות על פינוי הנוזלים וקליטתם באתר מאושר על פי כל דין ישמרו בעסק ויוצגו לנותן האישור על פי דרישה.

2.6.3.2 הבוצה בתחתית הברכה תיאסף ותשלח ליעד המאושר לקלוט פסולות מסוכנות לפי תקנות רישוי עסקים (סילוק פסולת חומרים מסוכנים) התשנ"א-1990. קבלות ואסמכתאות על פינוי הבוצה וקליטתה באתר מאושר על פי כל דין ישמרו בעסק ויוצגו לנותן האישור על פי דרישה.

2.6.3.3 לאחר פינוי הנוזלים והבוצה יבצע בעל העסק סקר של הקרקע בתחתית הברכה על פי הנחיות נותן האישור, ויטפל בקרקע מזוהמת, ככל שתתגלה בסקר, על פי הנחיות נותן האישור.

2.6.3.4 בהמשך תאטם הברכה ותמולא בחומר מילוי המאושר ע"י נותן האישור. לחלופין הברכה תפורק ותפונה בהתאם להנחיות נותן האישור.

2.6.3.5 כל חודש יעדכן בעל העסק את נותן האישור בהתקדמות פרויקט סגירת בריכת האידוי."

24. עוד נקבע בתנאים ברישיון עסק:

"1.6 לא תבוצע במפעל כל הזרמה, עיבוד, אחסנה או טיפול בחומרים במערכות שאינן אטומות, סגורות ומבוקרות.

2.1.1.4 מי נגר נקיים מגגות העסק ומחצר העסק ינוקזו למערכת ניקוז באופן שלא יבואו במגע עם משטחי התפעול, ויוזרמו כשהם נקיים אל מערכת הניקוז הציבורית.

2.2.1.1 תוך חודש מיום קבלת תנאים אלה בעסק תופסת כל הזרמה של שפכים תעשייתיים למערכת הביוב הציבורית או לבריכת האידוי, והשפכים התעשייתיים הנוצרים יאספו ויפנו ליעד המאושר לסילוק פסולות מסוכנות לפי תקנות רישוי עסקים ...

2.2.1.3 שפכים תעשייתיים המכילים חומרים אורגניים נדיפים יאוחסנו רק במערכות אחסון סגורות ואטומות לדליפה ואידוי...

2.2.2.1 משטחי התפעול ותעלות הניקוז במפעל יהיו עמידים בפני חלחול של החומרים בהם נעשה שימוש במפעל, וניקוז משטחי התפעול יעשה באופן שימנע כל יציאה של נוזלים אל מערכת הביוב ואל הסביבה.

4.2.1 חומרים מסוכנים נוזליים, יהיו מוצבים בתוך מאצרות כאמור בהיתר רעלים של העסק."

4.4.1 כל פסולת חומר מסוכן לרבות שפכים עם ממסים אורגניים, בוצה עם חומר מסוכן... יטופלו בהתאם לתקנות רישוי עסקים (סילוק פסולת חומרים מסוכנים) התשנ"א - 1990.

25. בסיוור שנערך אצל הנאשמות 1-2 ביום 3.2.09, לצורך בדיקה ופיקוח על עמידתן בתנאים ברישיון העסק שניתנו להן, ושבמהלכו נכחו נאשם 3 ונאשמת 5, נטען כי אחסנת החומרים המסוכנים נעשתה שלא בהתאם לדרישות, וכי אולמות הייצור לא היו אטומים כנדרש בתנאים (ת/10, עמ' 2). במהלך הסיוור נלקחו דגימות מתוך שוחה, שנטען כי ממנה מוזרמים השפכים למערכת הביוב העירונית. בבדיקה של דגימות אלו התגלו 1.3 מג"ל פורמלדהיד ו-3.6 מג"ל אצטון - ערכים שנטען כי הם מעידים על נוכחות שפכים תעשייתיים אשר הוזרמו למערכת העירונית (ת/32 וכן ת/24 ות/25).

26.ביום 31.3.09 התקיימה ביקורת פתע אצל הנאשמות ובמהלכה נלקחו דגימות של הזרמה ממתחם מפעל הנאשמות לתעלה. גם בעניין בדיקה זו נטען ע"י המאשימה שהיא העלתה רמות גבוהות של פורמלדהיד, אצטון ואמוניה המעידים על הזרמת שפכים תעשייתיים למערכת הביוב (ת/6 וכן ת/24 ות/25).

27.במהלך ביקורת זו נצפו סימני הזרמה על משטח התפעול הצמוד לתעלה ובמקום הונחו אשקוביות פלסטיק שנטען כי הכילו פורמלין ואצטון (ת/5). עוד נטען שדברים אלה גם נראים בתמונות שצולמו במהלך הביקורת (חלק מהמוצג ת/5).

28.גם ביום 1.4.09 התקיים סיור במתחם מפעל הנאשמות, בו נטען כי נראה שמשטח שטיפת המכלים מנקז את התשטיפים שלו דרך מערכת הניקוז. עוד נטען, שבעת הסיור הייתה שטיפה של תשטיפים ממשטח שטיפת המכלים, וכי נצפתה פריקת פורמלדהיד ממכלית על משטח רגיל, ללא מאצרה ומהמכלית זלג חומר לרצפה וממנה לתעלה (ת/33) והודעה על ממצאים אלה נשלחה לנאשמים 1 ו-3 (ת/20).

29.ביום 4.5.09 נכתב בסיכום הישיבה והסיור, שמדובר בטעות של נהג המשאית, וכלשון המסמך (ת/21, סעיף 3א):

"הנדון: סיכום ישיבה וסיור במפעל כרמל כימיקלים ביום 4.5.09 בנושא הזרמות מהמפעל לתעלת הניקוז

...

3. נמסר לנו ע"י נציגי המפעל כדלקמן:

א. בסיור מפקחי משטרה ירוקה ב-1.4.09 בעמדת פריקת פורמאלדהיד, הובחנו שלוליות תשטיפים. מבדיקת הנושא עלה כי נהג המיכלית התלכלך בעת הפריקה מפורמאלדהיד ושטף את גופו בניגוד לנהלים סמוך לתעלת הניקוז המקיפה את העמדה. מדובר באירוע נקודתי וחד פעמי. נהלי המפעל רוענו מול העובדים, העניין הועבר למפעל דור כימיקלים ונערך שם בירור מול הנהג.

"

מחקירתו במשטרה הירוקה של הנאשם 3 טען (ת/39 בעמ' 6 שורות 9-13):

"מיד עם קבלת ההודעה מרוברט ראובן ירדתי למקום כדי להבין את המתרחש. הסתבר כי נהג המיכלית שאינו עובד החברה לא היה בקיא בנהלים ולאחר שסיים לפרוק את הפורמלין הוא שטף עם צינור מים את המיכלית."

30.בסיור המוזכר לעיל, בו נכחו, בין היתר, נאשמים 3 ו-4, נטען כי התגלו ליקויים והפרת תנאים בהיתר הרעלים וברישיון העסק של הנאשמות ובעיקר בניקוז הקיים במקום: עמדת פריקת הפורמלדהיד אמנם מנוקזת לצינור המחובר למערכת השפכים התעשייתיים של המפעל, אולם צינור זה מונח בתוך תעלת ניקוז נגר עילי המקיפה את העמדה ומחוברת לתעלת הניקוז הראשית. כתוצאה מכך, נטען שכל אירוע של שפך בעמדה זו הוביל תשטיפים לתעלת הניקוז והחוצה מהמפעל. בנוסף - במהלך הסיור נצפו קוביות שנטען כי הן מלאות בשפכים תעשייתיים המונחות על אספלט ללא מאצרה.

31.בתום הסיור התקיימה ישיבה במקום, אשר כללה את נציגי המשרד להגנת הסביבה וכן את נאשמים 4 ו-5. במהלך ישיבה זו הובהר לנאשמים כי יש לפתור את הכשלים הקיימים בנקודות הניקוז השונות ולערוך דיגום של הנוזלים הנמצאים בתעלת הניקוז. כמו כן נדרשו הנאשמים להעביר קבלות על פינוי הקוביות המכילות את נוזלי

התעלה לאתר מאושר (ת/21).

32. לאור הטענה להפרות חוזרות של הנאשמים את היתר הרעלים ותנאי רישיון העסק, נשלחה להן ביום 20.5.09 התראה בגין ניהול עסק תוך הפרת תנאים. בהתראה זו נכתב, בין היתר, שטרם הוגשה תכנית לפינוי תכולת הבריכה, וכי הבריכה טרם פונתה בפועל. עוד נכתב, כי דגימות שנלקחו בסיוורם קודמים העלו נוכחות של פורמלדהיד, אמוניה, אצטון ומתנול בבריכה, וכי בבדיקות סביבתיות שבוצעו, נמצא כי ריכוזי הפורמלדהיד הנפלטים מברכת האידוי חורגים מערכי הייחוס הסביבתיים. על כן נכתב כי על הנאשמים לפעול לפינוי ברכת האידוי לאלתר (ת/31).

33. ביום 2.6.09 נשלחה לנאשמים הזמנה לשימוע, בה נטען כי הנאשמות מנוהלות תוך הפרת התנאים ברישיון העסק, ותוך הפרת הוראות תקנות רישוי עסקים. בהזמנה זו צוין עוד, כי תכולת ברכת האידוי טרם פונתה וכי השפכים נאגרים בקוביות בשטח המפעל ואינם מפונים בניגוד לדרישות (ת/15).

34. ביום 14.6.09 התקיים שימוע, בו נכחו גם נאשם 3 ונאשם 4 כנציגי הנאשמות (ת/14). במהלך השימוע נטען כי בתנאי רישיון העסק שהומצאו לנאשמות על ידי הרשות המקומית הייתה דרישה לסגור את ברכת האידוי, לשאוב את כל הנוזלים מהבריכה ולסלקם אל יעד מאושר, וכן לאסוף את הבוצה מקרקעית הבריכה ולסלקה ליעד מאושר, וכל זאת עד לא יאוחר מיום 31.3.09. בסיכום השימוע הובהר לנאשמים 3 ו-4 כי הנאשמות לא מילאו אחר הדרישות, וזאת חרף התרעות ודרישות חוזרות של המשרד על כך.

35. יום לאחר מכן סורבה בקשת הנאשמים לקבלת היתר רעלים, וזאת בטענה כי הפרו את הדרישות לפינוי פסולת חומרים מסוכנים, מאחר וכנטען - אינם מתפעלים את המתקנים באופן שימנע הזרמת פורמלדהיד לסביבה וכן מהסיבה שפעלו בניגוד לתנאי היתר הרעלים הקודם שניתן. עוד נטען, שהנאשמים הפרו את התנאים ברישיון העסק שנמסר להם בנוגע לפינוי ברכת האידוי ובנוגע להקפדה על מערכות אטומות ומבוקרות (ת/11).

36. לאחר השימוע הוחלט להוציא לנאשמות צו פינוי רעלים לפי סעיף 16א' לחוק החומרים המסוכנים, אשר מוען לנאשם 3 כנציג הנאשמות, ובו נדרשו לפנות את כל הרעלים, כולל החומרים אשר נשאבו ואוחסנו בקוביות, לאתר הפסולת הרעילה ברמת חובב (ת/16).

37. נאשם 3 פנה למשרד להגנת הסביבה בבקשה לביטול צו זה, אולם בביקורת פתע שנערכה ימים ספורים לאחר פנייתו לביטול הצו לפינוי רעלים, התברר כי ברכת האידוי טרם רוקנה וכי השפכים נשאבו ממנה אל קוביות פלסטיק משומשות אשר הונחו על הקרקע מחוץ לשטח הבריכה והשפכים מהם נזלו על הקרקע (ת/2) ו - (ת/34).

38. נטען כי כתוצאה מהשפכים שנזלו מקוביות הפלסטיק, נוצרו סביבן שלוליות ובוץ, שמקורם בשפכי הבריכה. בנוסף הורגש ריח כימי חריף וחזק בסמוך לקוביות (ת/2). לאור כל ההפרות הנטענות הנ"ל, ניתן לנאשמים קנס על זיהום הסביבה במהלך הסיור (ת/34) - קנס ששולם, ומשכך נטען ע"י הסנגור שלא ניתן להעמיד שוב את הנאשמות לדין בטענה של "כבר נשפטתי" - טענה שאקבל אותה, כפי שאפרט להלן, בפרק הדיון המפורט בסעיפי האישום.

39. בסיור שהתקיים ביום 22.6.09 במתחם הנאשמות, נטען ששוב נצפו זיהומי קרקע כתוצאה משאיבת השפכים מברכת האידוי לקוביות. עוד נטען, שבמקום נצפתה יריעה קטנה, קרועה בחלקה, אשר לא סיפקה מענה אטום למניעת חלחול לקרקע. בנוסף - נטען שרבות מהקוביות אשר אליהן נשאב הנוזל מברכת האידוי לא התאימו למשימה לה יועדו, שכן קוביות אלו נזלו, טפטפו או שהיו ישנות ומתחזקות באופן בלתי מספק (ת/12).

40. בנוסף, בבדיקה שנערכה מול האתר לפינוי פסולת ברמת חובב התברר, כי משנת 2005 ועד ליום 23.6.09 לא התקבלה פסולת כלשהי מחברת כרמל כימיקלים לאתר. בעדותו בפניי של מר רון לוי, ששימש בתקופה הרלוונטית כמנהל מכירות באתר הפסולת רמת חובב, הוגש מסמך המאשר זאת (ת/42).

41. לאור כל זאת, נדחתה בקשתו של נאשם 3 לביטול צו פינוי הרעלים (ת/17). בדחיית הבקשה הובהר כי במסגרת תהליך הידברות של הנאשמות אל מול המשרד להגנת הסביבה הוסכם, לפני משורת הדין, לאשר את רישיון העסק של הנאשמות וזאת בתנאים אשר כללו גם את פינוי בריכת האידוי. יחד עם זאת - לא הוגשה תכנית מפורטת לסגירת הבריכה, והתברר שהבריכה לא רוקנה, וכי אידוי תוכנה לאוויר נמשך. נטען, שהפסולת אשר כן נשאבה מהבריכה מאוחסנת בקוביות במתחם הנאשמות ולא פונתה לרמת חובב כנדרש.

42. הנאשמים 1 ו-3 עתרו כנגד החלטת מנהל המחוז במשרד להגנת הסביבה להוצאת צו לפינוי רעלים לבית משפט השלום בחיפה, (צ"א 21214-06-09) וביום 30.06.09 ניתן תוקף של החלטה להסכמה בין הנאשמים לבין המשרד להגנת הסביבה, במסגרתה התחייבו הנאשמים לפנות בתוך שישה שבועות ולא יאוחר מיום 16.08.09 את בריכת האידוי המצויה במפעל, לרבות השפכים והבוצה שבתוכה, לאתר מאושר. הוסכם, כי פינוי הפסולת יעשה באופן שיגרום למינימום פגיעה בסביבה ובנסיבות גם הוסכם כי היתר הרעלים שהיה עתיד להסתיים ביום 1.7.09 יעמוד בתוקפו עד ליום 30.8.09. עוד הוסכם, כי אם כל ההסכמות יבוצעו במועד, יבוטל צו פינוי הרעלים ביום 30.8.09, למעט סקר קרקע והטיפול בקרקע. נטען, כי בסיוור שנערכו במקום התברר, כי הפינוי נעשה בצורה בלתי תקינה ובניגוד לדרישות. עוד נטען, שבסיוור פתע שנערך באזור בריכת האידוי ביום 12.7.09 נמצא כי הבריכה עדיין מכילה שפכים ובוצה ובסמוך לבריכה הורגשו ריחות חזקים של חומר כימי (ת/3).

43. בסיוור שנערך במקום ביום 27.7.09 נטען כי תהליך הפינוי של בריכת האידוי גרם לזיהום בסביבה. עוד נטען, שהקוביות אליהן נשאבו השפכים לא הונחו על גבי יריעת בידוד, בשטח נראו סימני נזילה, וכי נראתה צמחייה "שרופה" ועלה חשש כי חלק מהחומרים בבריכה הגיעו לבריכת מלח הנמצאת בקרבת מקום (ת/8).

44. ביום 30.07.09, כשבועיים בלבד לפני המועד האחרון בו נדרשו הנאשמים לפנות את בריכת האידוי בהתאם להחלטת בית המשפט דלעיל, פנו הנאשמים למשרד להגנת הסביבה בהצעה לבצע טיפול ביולוגי בבריכת האידוי - בקשה זו נדחתה, מהטעם שהיא אינה עולה בקנה אחד עם החלטת בית המשפט לפינוי הבריכה, לרבות השפכים והבוצה שבתוכה, לאתר מורשה עד ליום 16.8.09 (ת/19). הובהר לנאשמים, כי טיפול ביולוגי בבוצה שבשטח הנאשמות יצריך סדרת ניסיונות, ולוח הזמנים לטיפול כאמור הינו ארוך ומידת הצלחתו אינה ידועה וכי קיים חשש ממשי לזיהום אוויר ולזיהום קרקע ומים.

45. הואיל ובקשתם של הנאשמים לחידוש היתר הרעלים סורבה, ומשאלה לא פעלו בהתאם לדרישות המשרד להגנת הסביבה ולא קיימו את החלטת בית המשפט, נטען שכל פעילותם מיום 30.08.09 והנוגעת לחומרים הטעונים היתר רעלים - נעשתה ללא היתר כדין.

46. ביום 23.9.09 התקיים סיוור במתחם הנאשמות, ולאחר מכן התקיימה ישיבה בה נכחו גם נאשמים 3 ו-4. נטען, שבסיוור התברר כי פינוי השפכים מבריכת האידוי לא בוצע בהתאם להחלטת בית המשפט מיום 30.6.09 וכי במועד הסיוור אוחסנו במפעל 492 מ"ק של שפכים אשר יועדו לטיפול. עוד נטען, שבמהלך הסיוור התברר, כי קוביות השפכים מאוחסנות בשטח שחלקו אינו מאצתי באופן היוצר חשש לזיהום קרקע (ת/23). גם בסיוור שהתקיים במקום ביום 5.11.09 נטען, שהבריכה לא פונתה כנדרש וכי השפכים אשר נשאבו מהבריכה עוד הוחזקו בקוביות במקום ולא הועברו לאתר פסולת מורשה כנדרש (ת/4).

47.ב"כ הנאשמים טען, כי בתיק זה קיימים מחדלי חקירה, המובילים לזיכוי מרשיו. לדבריו, הנאשמים לא נחקרו ביחס למרבית העובדות המבססות לכאורה את האישום, ואם נחקרו, היה זה בשטחיות, ובנוסף - טען כי כתב האישום הוגש מבלי שהובאו ראיות קבילות וישירות לכל יסודות העבירות.

48.ב"כ הנאשמים טען עוד, שמרשיו לא התבקשו להתייחס לקשר בין התאגידים לבין הממצאים הנטענים, לא נשאלו לאיזה מהתאגידים שייכות הקוביות, השפכים, התשתית או כל מתקן או פריט אחר שנחקרו לגביו. עוד נטען, שהנאשמים 4 ו- 5 לא נשאלו האם הם אחראים מבחינת תפקידם בתאגיד לפריט כלשהו מאלה שנזכרו בכתב האישום, בכלל זה לתפקודו, תקינותו, תפעולו וכל היבט אחר הקשור בפריטים שנזכרו בחומר. נטען, שכל חקירת הנאשמים מסתכמת בהצגת דוחות סיור ובקשה כללית להתייחסות אליהם.

בנוגע לטיעון הראשון - אכן על המאשימה להוכיח, איזה מהנאשמות 1 ו- 2 ביצעה את ההפרה הנטענת.

בנוגע לטיעון השני הנוגע ליתר הנאשמים - אין בידי לקבלו - הנאשמים 3 ו- 5 הינם בעלי תפקידים מוגדרים בחברות, והמאשימה לא הסתפקה בביצוע חקירות, אלא ערכה סיורים, הוציאה צווים וביצעה פעולות, בכדי למנוע את המשך ביצוע העבירות, והנאשמים 3 ו- 5 היו חלק בלתי נפרד מהפעולות שבוצעו, כפי שפירטתי לעיל, בתחילת פרק ה"דיון והכרעה". הנאשם 3 אף היה שותף פעיל בחלק מההליכים והסיורים הנ"ל.

בנוגע לקשר שבין התאגידים, דהיינו הנאשמות 1-2, ובין הממצאים - המאשימה בחרה שלא להאשים את הנאשמת 2 בעבירות של הפרת תנאים בהיתר רעלים, עיסוק ברעלים ללא היתר רעלים והפרת צו פינוי רעלים - כך שהדיון בנוגע לעבירות הנ"ל יהא רק בנוגע לתאגיד הראשון, דהיינו הנאשמת 1, וכן בנוגע לנאשמים 3 ו- 5. יחד עם זאת, אקיים דיון בנוגע לנאשמת 2, בסוגיית הפרת רישיון העסק והתנאים ברישיון עסק, כאשר תנאים אלה כוללים התייחסות להיתר הרעלים - אך לא כעבירה נפרדת.

49. רישיון העסק

מדובר בשתי חברות הממוקמות באותו שטח, כאשר חלק מהמסמכים, כגון מסמך "תנאים ברישיון עסק", התייחס אל שתיהן, ובנוגע להיתר הרעלים - הייתה הסכמה משותפת של הנאשמים והמשרד להגנת הסביבה, שהיתר הרעלים שהוצא לנאשמת 1 יתייחס גם לנאשמת 2. הנאשמים או מי מהם לא טענו בזמן הרלבנטי שיש לעשות הפרדה בין החברות, או שהתנאים שנקבעו אינם שייכים למי מהן. שתי הנאשמות נדרשו לקיים את התנאים, וגם בשלב זה לא נטען ע"י מי מהן, שלא חלה עליה חובת קיום התנאים, בשל היות אותם תנאים לא שייכים להן.

אמנם ניתנו שלושה רישיונות עסק לשלושת החברות, וביניהן שתי הנאשמות שבפניי (1 ו- 2), וברור שכל חברה היא אישיות משפטית נפרדת, אך פעילות הנאשמות הייתה באותו מתחם, והן עצמן ראו בהיתר הרעלים שניתן לאחת מהן, ככזה המתייחס לשתייהן, כפי שכתבתי לעיל.

עד התביעה ערן יגיל - ששימש בתקופה הרלבנטית לכתב האישום מרכז רישוי עסקים, ערך סיורים במתחם הנאשמות, וכדבריו בחקירתו הנגדית (מעמ' 7 לפרוטוקול שורה 29 עד עמ' 8 שורה 5):

עמוד 13

"ש. אם ביצעת סיור מתועד באחד משלושת המפעלים לצורך מתן תנאי רישיון עסק, ביצעת סיור גם בשני המפעלים האחרים לאותה מטרה כי שלושתם הגישו בקשה?

ת. יש מקרה מיוחד של שלושה מפעלים במתחם מגודר אחד, לא רואים גבולות. בשטח זה נראה מפעל אחד. אני חושב שהוא גם היה מפעל אחד ובשלב מסוים פיצלו אותו ברישומים. יכול להיות שזה סיור בכולם. אני לא יכול לזכור מתי היה הפיצול הזה ואם אז התייחסו לזה כך.

ש. אם יש מפה מצבית לכל מפעל, יש תיחום גיאוגרפי לכל מפעל?

ת. נכון, אני לא זוכר אם הציגו לי אז מפות של שלושת המפעלים. זה תפקיד הרשות המקומית".

גם עד התביעה נמרוד קליף, ששימש בתקופה הרלוונטית כמרכז בכיר לתעשיות ורישוי עסקים במשרד להגנת הסביבה, הסביר בחקירתו הראשית (מעמ' 45 שורה 21 עד עמ' 46 שורה 9):

"מדובר על רישיון עסק כרמל כימיקלים שרפי כרמל וקונטרול בע"מ. תנאים הוצאו באוקטובר 2008. יש פה חריג יחסית כי בדרך כלל תנאים לרישיון עסק שמוציאים באופן כללי מתייחס לעסק אחד. אבל בעצם שם העסק מופיע כרמל, שרפי וקונטרול באותו מסמך וזה באמת נדיר וזה מהסיבה שהמפעל הספציפי הזה בעצם לפני שהוצאו התנאים האלה היה יחידה אחת, היה כרמל כימיקלים והוא איכשהו פוזר באופן לגלי לשלושת הפונקציות האלה שהן בעצם כמתקנים כי זה באותו שטח, באותה תשתית, יושבים על אותם בעלים. התנאים שהוצאנו פה מתייחסים לשלושתם, למרות שכרמל ושרפי כרמל הן הפונקציות היותר גדולות פה. קונטרול הוא פונקציה יותר מינורית. התנאים כלליים ובכלל רישיונות עסק בתקופה ההיא היו תנאים מאוד כלליים שיכולים לכסות הרבה דברים במפעל כי שום רכז, מפקח, לא יכול להיכנס למפעל כימי גדול ולדעת כל ס"מ שבו. יש דברים שהם מאוד ספציפיים, אז ניתחנו ספציפית עם הוראות ספציפיות. אפשר לראות שהרישיון עצמו חולק לחלקים שקשורים לשפכים, איכות אויר והסדרה עתידית שמצפים מהמפעל להתבצע בשנת 2008, שהתקדם יותר עם השנים"

ובהמשך (עמ' 49 שורות 6-8):

**"ש. אם אין רישיון עסק לאחד המפעלים ואתה מוציא תנאים לשלושתם, התנאים תופסים למפעל שיש לו רישיון עסק?
ת. התנאים תופסים למי שיש רישיון עסק".**

במהלך חקירתו הנגדית של מר נמרוד קליף הוגש מכתב שהופנה אליו על ידי ד"ר אלדד שרוני, וכתרתו: **"כרמל כימיקלים - תנאים לרישיון העסק"**. במסמך זה ישנה התייחסות לתנאים ברישיון העסק מיום 2.10.08 (נ/5), והוגש סיכום פגישה מיום 24.03.08 בה נכחו נאשמים 4-ו-5 וכן נציגי המשרד להגנת הסביבה (נ/6). במסמך נ/6 ישנה התייחסות גם לעניין ההפרדה בין המפעלים, ונכתב בו כי עד התביעה ערן יגיל, שהיה בתקופה הרלוונטית מרכז רישוי עסקים, הבהיר שקיימות שתי אפשרויות: האחת, שהתנאים ברישיון העסק יחולו על שלושת החברות,

והשנייה - שתיעשה הפרדה בין שלושת העסקים, אך לצורך יצירת תנאים נפרדים נדרשות תכניות המדגישות את ההפרדה בין החברות השונות (נ/6, עמ' 2):

"כ.כ." בנושא רישיון העסק המפעל מחולק לשלוש ישויות

ערן: יש הפרדה ברורה ומלאה?

כ.כ: ישנה הפרדה מלאה כאשר מפעל שרפים מיצר את רוב השפכים

ערן: או שנוציא תנאים לשלושת העסקים יחד או שנפריד ביניהם אבל אז אנחנו צריכים תוכניות המדגישות את ההפרדה מכ.כ"

לא הובאו בפניי ראיות לכך, שהנאשמים הגישו למשרד להגנת הסביבה תכניות בנוגע להפרדה בין החברות השונות במתחם, לצורך הפרדת התנאים ברישיון העסק. מר קליף הדגיש בעדותו בפניי, שהתנאים מתייחסים לכל החברות, וכדבריו (עמ' 49 שורות 9-17):

"ש. עובר לישיבה שנכחת בה. אתה מאשר שנכחת ואת הסיכום רשום אייכלר?

ת. נכון.

ש. מפנה למקום שכתוב "כ.כ" וכתוב "בנושא רישיון העסק המפעל מחולק ל-3 ישויות"

ת. זה תנאים ברישיון עסק. אני נותן תנאים ברישיון עסק גם לעסק שעוד לא התחיל. תנאים מוקדמים זה משהו אחר לחלוטין. אם אני חושב שהעסק לא לרוחי בתנאים מוגבלים זה מוגבל בזה. תנאים לרישיון עסק זה משהו אחר, אפילו לעסק שאין לו רישיון. זה לא תנאים נוספים, זה תנאים ברישיון עסק. הם מתייחסים לעסק שרוצה לקבל רישיון עסק.

ש. לאיזה עסק מתוך כל העסקים האלה התנאים מתייחסים?

ת. לכל המפעלים המוזכרים פה. כתוב שם העסק"

בהמשך חקירתו הנגדית הבהיר כי התנאים ברישיון העסק (ת/13) הוצאו לכל שלושת החברות (עמ' 49 לפרוטוקול שורות 18-22):

"ש. הוצאת תנאים לרישיון עסק שחלים על שלושתם?

ת. נכון. זה נדיר, אבל נכון. זה גם נדיר שבזמן הוצאת הרישיון עסק מפעל עושה שינויים כאלה תוך כדי זה שהוא עובד על אותן תשתיות, בעלים, אחסנה. היום קוראים לזה מתקנים במפעל. אם יש משהו מפורט מתייחסים מפורט. פה מתייחסים כלל, אבל בפליטת אויר יש התייחסות מפורטת בארובות ספציפיות וכל מפעל שהיתה להם פליטה יש מספר ארובות והכל"

מסקנתי היא, שאמנם הוצא רישיון עסק לכל חברה, אך התנאים שנקבעו התייחסו לשתי החברות שבכתב האישום, שהן הנאשמות 1 ו-2, וגם הן לא מצאו לנכון לעשות אבחנה בין האחת לאחרת, והן ראו בתנאים שנקבעו ככאלה השייכים לשתייהן. במצב דברים זה, יש לקבוע אם התנאים לרישיון העסק הופרו, ואם כן - מי משתייהן ביצעה הפרה זו.

50. היתר רעלים

עד התביעה, מר שמואל אייכלר, שימש ממונה חומרים מסוכנים (להלן: חומ"ס) ומנהל תחום תעשיות של המשרד להגנת הסביבה, ומתוקף תפקידו חתם על היתרי רעלים. בחקירתו הראשית הוגש היתר הרעלים שניתן לנאשמת 1 (ת/9), וכפי שכתבתי לעיל - תנאי היתר זה חלים גם על נאשמת 2 מבחינת התנאים לרישיון עסק. העד חתום גם על דו"חות סיורים שערך אצל הנאשמות (ת/10-ת/12).

בחקירתו הנגדית הוגשה הודעתו במשטרה הירוקה (נ/2), בה ציין כי נאשמת 2 עשתה שימוש בהיתר הרעלים של נאשמת 1 וכי מדובר היה במצב נתון כאשר נכנס לתפקידו, וכדבריו (נ/2, עמ' 1 שורות 8-1):

**"ש. למפעל כרמל כימיקלים בע"מ יש היתר רעלים מהמשרד והובא לידיעתי כי המפעל שרפי כרמל בע"מ משתמש באותו היתר לשימוש ברעלים של כרמל כימיקלים. אנא הרחב והסבר את המצב הזה.
ת. אני מאשר שזה המצב. זה מצב קיים של הרבה שנים עוד לפני תקופתי והנושא הוצף בעקבות תיק החקירה והעתירה שהמפעל הגיש ומצב זה מתוקן בימים אלה"**

העד המשיך ופירט בהודעתו את תיאור המצב, שאותו לדבריו קיבל מקודמיו (נ/2, שורות 9-7):

אני רוצה להדגיש שזהו מצב נתון שקיבלתי בשנת 1998 לידי להמשך טיפול מקודמי בתפקיד ועל פי ההיתרים הישנים המתויקים במחוז לפני טיפולי אשר היוו בסיס לעבודתי"

דברי העד בעניין זה עולים בקנה אחד עם עדויות הנאשמים בחקירותיהם במשטרה הירוקה (נאשם 3 - ת/36 בעמ' 3 שורות 13-9, נאשמת 5 - ת/38 בעמ' 5 שורות 4-1). גם בחקירתו הנגדית בפניי אישר העד שהיתר הרעלים חל על שתי הנאשמות (פרוטוקול מיום 17.1.16, עמ' 13, שורות 18-16):

**"ש. ההודעה שמסרת במשטרה הירוקה מתייחסת כמעט כולה לנושא אחד, אם ניתן היתר רעלים אחד לשלושה מפעלים?
ת. נכון. ליתר דיוק שניים. אני מסכים"**

דברי העד הגיוניים, עקביים, והם משתלבים היטב במרקם הראיות בתיק. מסקנתי היא, שהתנאים המפורטים בהיתר הרעלים התייחסו הן לנאשמת 1 והן לנאשמת 2.

משהגעתי למסקנה, שהתנאים ברישיונות העסק, והיתר הרעלים, מתייחסים לכל אחת משתי החברות - הנאשמות 1-2 - יש לדון בשאלה אם הופרו תנאים באותם היתרים, ואם כן - על ידי מי מהנאשמות הנ"ל.

51. הנאשמת 5, אולגה זוטולבסקי

ב"כ הנאשמים טען, כי רישומה של הנאשמת 5 בהיתר הרעלים כ"אחראי רעלים" הוא זה אשר הביא לזימונה לחקירה ולהגשת כתב אישום נגדה. לטענתו - לא עלה בידי המאשימה להוכיח כי הנאשמת 5 עונה לתפקיד של

"נושא משרה" לעניין ביצוע העבירות המיוחסות לה.

אין מחלוקת כי הן הנאשם 4 והן הנאשמת 5 הוגדרו כאחראי רעלים. כתב האישום כנגד הנאשם 4 עוכב ע"י היועמ"ש, והוא לא זומן ע"י מי מהצדדים למתן עדות בבית המשפט. יחד עם זאת, הוגשה אמרתו לבית המשפט, ללא הסתייגות. נאשם 4 טען בחקירתו במשטרה הירוקה, שבפועל כל הניהול של החומרים המסוכנים נעשה על ידי נאשמת 5 וכי הוא אינו בקיא בחומרים שמשמשים בהם או בתהליכי הייצור (ת/35 בעמ' 2 שורות 5-8 וכן ת/37 בעמ' 2 שורות 11-12). לעומתו, נאשמת 5 הציגה עצמה כאשת מעבדה בלבד וכי לא עסקה בפינוי ואחסון של החומרים המסוכנים ואף לא בפיקוח, וכי דברים אלה היו באחריותו של נאשם 4 (ת/38 בעמ' 4 שורות 9-13 וכן עדותה של הנאשמת 5 בביהמ"ש).

ב"כ הנאשמים טען, שלא ברור כיצד סבורה המאשימה שניתן להתבסס על אמרת חוץ של מי שאינו עד במשפט ושכל מקרה לא התקיימו הנסיבות הקבועות בסעיף 10א לפקודת הראיות. אין בידי לקבל טיעון זה - אמרתו של הנאשם 4 הוגשה לבית המשפט, מבלי שתישמע הסתייגות כלשהי, והצדדים ויתרו על זימונו של נאשם זה למתן עדות בפניי, ולא התנו את הגשת אמרתו במתן עדותו בבית המשפט.

עוד נטען ע"י ב"כ הנאשמת 5, שהיא עובדת מעבדה, לבורנטית, ואיננה עובדת המעבדה הבכירה כי מעליה נמצא מנהל המעבדה. עוד נטען כי בשלב מסוים היא התבקשה למלא חלק מתפקיד אחראי הרעלים, לאור היכרותה עם החומרים השונים, והיא זו אשר מילאה את הבקשה להיתר, יעצה בעניין דרך אחסון החומרים ושימשה בעיקר כבעלת הידע המקצועי עבור הנאשם 4, שמילא תפקיד ניהול בתאגיד בו הועסק. נטען כי הנאשם 4 היה האחראי ובעל הסמכויות, והוא זה שיכול היה להורות לעובדי המפעל לבצע פעולה מסוימת בקשר עם היתר הרעלים.

הנאשמת 5 סיפרה בעדותה בפניי כי היא כימאית עם תואר שני, עובדת במפעל משנת 2000, וכי משנת 2008 היא משמשת כאחראית רעלים במפעל יחד עם נאשם 4. הנאשמת סיפרה כי התפקיד של אחראי רעלים היה מחולק לשניים, וכי תפקידו של הנאשם 4 נגע לפריקת החומרים ואחסונם וכי היא למעשה הייתה אשת המעבדה (עמ' 54 שורות 11-17):

"ש. בתקופה שהיית אחראית רעלים, ככה כתוב בכתב האישום, היה עוד אדם שהיה אחראי רעלים שקראו לו שרלי אלקובי. מה היתה חלוקת העבודה בתקופה שגם את וגם שרלי הייתם אחראי רעלים?

ת. התפקיד היה מחולק לשניים, שרלי היה איש שטח, התפקיד שלו היה מבחנים של המפעל, פריקת אוריאה, פריקת פורמלדגית, אכסון חומרים מסוכנים ולא מסוכנים, תקשורת עם איכות הסביבה. אני איש מעבדה. אני הכנתי פנקס רעלים, עם אס די אסים של כל החומרים שהמפעל מקבל. עבודות עם מעבדות חוץ גידול"

בחקירתה הנגדית נשאלה על החלוקה עליה דיברה בחקירתה הראשית בינה ובין נאשם 4, והבהירה כי אין מסמך כתוב המעיד על חלוקת העבודה וכי חלוקה זו הייתה כתוצאה מהחלטה משותפת שלה ושל נאשם 4 (עמ' 56 לפרוטוקול שורות 10-13):

"דיברת על חלוקת עבודה. איפה זה היה כתוב? יש מסמך עבודה שיש ביניכם חלוקת

עבודה?

ת. החלטנו בינינו

ש. זה לא בכתובים? אין מסמך עבודה כתוב. האחריות היתה משותפת?

ת. כן"

בחקירתה החוזרת נשאלה שוב על האחריות המשותפת עם נאשם 4 (מעמ' 60 שורות 27-32):

"ש. אמרת שהיתה אחריות משותפת. האם את מתכוונת לזה שאת ושרלי הייתם אחראים ביחד על הכל, או שאת על משהו מסוים והוא על משהו אחר?

ת. שרלי על משהו מסוים ואני על משהו מסוים. אני כן חתומה. האחריות היתה בנפרד. אם הוא מבקש עזרה או מבקש משהו לעזור לבדוק, כן עשיתי את זה, אבל בדרך כלל הוא הסתדר לבד"

הנאשמת 5 טענה, שהנאשם 4 השתתף בסיורים, ולא היא, וכי בריכת האידוי באחריותו, אך היא אישרה כי ידעה שקיימת בעיה הנוגעת לבריכת האידוי (עמ' 59 לפרוטוקול שורות 6-11):

"ש. במסגרת הסיור מדברים על העמידה של המפעל בתנאים של רישיון העסק ויש התייחסות גם לחומ"ס. בין היתר מדברים שם על בריכת האידוי ועל הצורך בפתרון. גם בסיור שהיה ליד בריכת האידוי את זוכרת שהיית מיועצת לבעיה?

ת. כן, שמעתי.

ש. את יודעת מה זה בריכת אידוי. ידעת שיש בעיה עם בריכת אידוי?

ת. כן"

חלוקת התפקידים בין הנאשמים 4 ו-5 הייתה חלוקה עליה החליטו שניהם, ואין בחלוקה זו כדי להפחית מאחריותה של נאשמת 5 לכל נושא הרעלים. הנאשמת 5 יכלה לזמן למתן עדות בפניי את הנאשם 4, בכדי שיסביר אודות חלוקת התפקידים ביניהן, ויסביר את טענתה לפיה הוא היה האחראי ולא היא - משלא עשתה כן - יוצא אני מנקודת הנחה, שהימנעות זו נובעת מחששה של הנאשמת 5 שמא עדותו של הנאשם 4 תפריך את גרסתה.

52. עבירות על חוק רישוי עסקים וחוק המים:

סעיף 15 לחוק רישוי עסקים קובע:

"(2) יואשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל או מנהל רשום לפי כל דין, שותף - למעט שותף מוגבל - או עובד מינהלי בכיר באותו תאגיד ואחראי לענין הנדון, אם לא הוכיחו שהעבירה נעברה שלא בידיעתם או שנקטו כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה."

הוראה דומה מצויה בסעיף 20כב לחוק המים:

נעברה עבירה לפי סעיף 20 כא בידי תאגיד, יאשם גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל, שותף, למעט שותף מוגבל, או עובד בכיר באותו תאגיד, האחראי לענין הנדון, אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט את כל האמצעים הסבירים כדי למנוע או להפסיק את העבירה.

הוכח בפניי, שהנאשמת 5 אחראית לענין הנדון, הוא ענין הרעלים. הוכח גם שהיא עובדת מנהלית בכירה בתאגיד, וזאת בהתאם למבחנים הבאים:

המבחן ההיררכי: מעמדה של נאשמת 5 הוא מעמד של אחראי, וגם אם אינה אחראית על עובדים אחרים, עדיין יש לה סמכויות כלפי אחרים בהיותה "אחראית רעלים".

המבחן התפקודי/פונקציונאלי: אמנם מי שהיו בקשר עם המשרד להגנת הסביבה בנוגע לפינוי בריכת האידוי הם הנאשמים 3 ו- 4, ואמנם הם אלה שנתנו את ההוראות השונות לפינוי, אך הנאשמת 5 אמרה בפניי שהייתה מודעת לבעיה בבריכת האידוי. הוכח בפניי, כאמור, שהנאשמת 5 אחראית לענין הרעלים, ומתוקף תפקידה זה, שקיבל ביטוי גם בכתובים, היו לה סמכויות בכל הנוגע לתחום הרעלים - יחד עם זאת, לא שוכנעתי שהיו לנאשמת 5 סמכויות בענין פינוי בריכת האידוי, בהתאם להחלטת בית המשפט שנתנה תוקף להסכמות הצדדים - היא לא הייתה חלק מההליך, אלא רק הנאשמים 1 ו- 3, צו הפינוי לא ניתן כנגדה, ולא היה לה קשר להליך זה.

53.ב"כ הנאשמת 5 טען שמרשתת הייתה עובדת של נאשמת 1 בלבד, כך שאין לייחס לה עבירות בנוגע לנאשמת 2, ומאחר ואין חלוקה של ביצוע עבירות לפי נאשמות, אזי יש לזכות את מרשתת מכל המיוחס לה.

גם טיעון זה אין בידי לקבל - בחקירתה הנגדית אישרה הנאשמת 5 כי היא טיפלה בענין הרעלים אצל שתי הנאשמות, 1 ו- 2, וכדבריה בפניי (עמ' 55 לפרוטוקול שורות 16-32):

"ש. אני מציגה לך את ת/9, היתר הרעלים. הגשת את הבקשות שנוגעות להיתר הרעלים?

ת. אני הכנתי את פנקס הרעלים, בו כתובים החומרים שאנחנו מבקשים והפרטים שלהם.

ש.הגשת את זה בשם המפעל?

ת. כן

ש. המפעל זה כרמל כימיקלים, כאשר את מתייחסת בבקשות שלך לכל המתקנים?

ת. כן

ש. כשאת הכנת את הבקשה התייחסת לצרכים של החומרים המסוכנים גם ביחס לייצוג של מתקן של כרמל כימיקלים ושל שרפי כרמל?

ת. מאז שקיבלתי את תיק הרעלים היה כתוב שם כרמל כימיקלים ושרפי כימיקלים, כן. אבל לפני שנתיים שלוש כבר סגרו. כל החומרים המסוכנים היו, כן

ש. למעשה את חתומה פה כמי שאחראית על היתר הרעלים באיזה מפעל, כרמל כימיקלים?

ת. כן

ש. זה השם והפרטים שלך?

ת. נכון.

ש. אנחנו מדברים על היתר הרעלים של כרמל כימיקלים. אנחנו מדברים גם לגבי שרפי כימיקלים - את חתומה כמי שהיא אחראית רעלים בשרפי כימיקלים?

ת. כן

54. היתר הרעלים שהוצא מחייב הן את הנאשמת 1 והן את הנאשמת 2 - אמנם היתר הרעלים ניתן על שמה של נאשמת 1, אך גם נאשמת 2 פעלה מתוקף אותו היתר, וזאת בהסתמך, כאמור, על החלטה משותפת של הנאשמים ושל המשרד להגנת הסביבה - החלטה שגם הנאשמים אישרו אותה בחקירתם במשטרה הירוקה (ת/36 בעמ' 3 שורות 9-13 וכן ת/38 בעמ' 5 שורות 1-4).

גם הנאשמת 5 אישרה בעדותה במשטרה הירוקה ובפניי (ת/38 מעמ' 3 שורה 23 ועד עמ' 4 שורה 6), שהיא זוכרת שהיה אירוע של שפך פורמלין לתעלת הניקוז ולאחר דיגום שנערך נמצאה נוכחות פורמלדהיד.

מסקנתי היא, כאמור, שהנאשמת 5 הייתה אחראית לעניין הרעלים. בפרק הבא שכותרתו "דיון מפורט בסעיפי האישום" אקיים דיון בעובדות כתב האישום, ואגיע למסקנה, שעל אף שהנאשמת 5 היא אחראית לנושא הרעלים, הרי שהעבירות המיוחסות לה לא הוכחו כנדרש.

דיון מפורט בסעיפי האישום

55. **סעיפים 1-18 לכתב האישום**, הם סעיפים כלליים, ואינם במחלוקת בין הצדדים, למעט הסתייגויות שיידונו להלן, והן תוכרענה בהתאם להכרעה ביתר סעיפי האישום.

56. **סעיף 19 לכתב האישום** מתאר שלשה ממצאים נפרדים שנמצאו בתאריך 3.2.09.

(א) הממצא הראשון:

"ביום 03.02.09 נמצאו בשטח נאשמת 1 החומרים הבאים מאוחסנים בסמיכות זה לצד זה: מי חמצן שאוחסנו ליד חומרים דליקים וליד חומצות וחומרים אורגניים, סודה קאוסטית נוזלית ותמיסת אמוניה מימית בקרבת חומצה גופרתית".

בהתאם להיתר הרעלים, ת/9, ישנה הוראה המחייבת "הפרדה" של רעלים, כאשר הרעלים עלולים להגיב זה עם זה (ת/9 עמ' 16, סעיף ד.2). או כשמדובר ברעלים שההנחיות לטיפול בהם בעת חירום סותרות זו את זו (סעיף ד.3). אחסון החומרים ב"קרבה" או "בסמיכות" או "זה לצד זה" אינו מוביל למסקנה שלא הייתה ביניהם "הפרדה" - וזו הדרישה היחידה המופיעה בת/9. קיומו של חומר, כגון פח, החוצץ בין חומר אחד למשנהו, יכולה לכאורה להוות הפרדה בין החומרים, ולא הוצגה בפניי כל ראיה שתסתור ביצוע הפרדה בין חומרים באמצעות חציצה ביניהם בחומר כלשהו. גם ההיתר אינו מפרט כיצד תבוצע ההפרדה, והחוק אינו קובע אמות מידה להפרדה. מכאן - לא הוכח שאחסון החומרים בסמיכות מהווה הפרה להיתר הרעלים או עבירה על החוק.

(ב) הממצא השני:

"אולמות הייצור וקווי הייצור במפעל, לא נאטמו כנדרש בתנאי רישיון העסק".

טענה זו נסמכת על ת/10 - הסנגור טען כי עניין האיטום אמור להיות מוכח באמצעות חוות דעת מקצועית, שתפרט כיצד אולמות הייצור וקווי הייצור לא נאטמו "כנדרש בתנאי רישיון העסק". אינני סבור שעניין זה אמור להיות מוכח רק באמצעות חוות דעת מקצועית, אך אין בכך כדי לגרוע מחובת המאשימה להוכיח את טיעוניה, באופן שעליה להראות מהם תנאי האיטום הנדרשים ברישיון העסק, והכיצד תנאים אלה הופרו. עד התביעה מר אייכלר התייחס למורכבות נושא מידת האטימות באולמות הייצור, ולטכנולוגיה שיש ליישם בעניין זה. לא הוגשו לעיוני מסמכים המתארים את הטכנולוגיה הנדרשת, ולא הוגש לבית המשפט מסמך המפרט כיצד אותה טכנולוגיה לא יושמה. בנוסף - תהליך ביצוע האטימות הנ"ל מתחיל בעריכת סקר פערים לצורך קביעת לוח זמנים מחייב לסגירתם, וברישיון העסק נקבעה תקופה של תקופה של 8 חודשים לאחר כניסת התנאים לתוקף. התנאים נכנסו לתוקף ביום 2.10.08, כך שהמפעל נדרש להגיש את סקר הפערים עד ליום 2.6.09, ואילו הסיור נערך ביום 3.2.09, דהיינו מספר חודשים לפני המועד המקסימלי שבו ניתן להגיש את הסקר, ובמועד זה - עדיין לא קמה החובה לאיטום האולמות. כך עלו הדברים בדברים של העד אייכלר בחקירתו הנגדית בפניי (מעמ' 15 שורה 7 עד עמ' 16 שורה 7 ובעמ' 16 שורות 22-29):

- ש. מפנה לתנאים לרישיון עסק שקיבל המפעל ביום 4.10.08. מפנה ישירות לסעיף 3.8. בכותרת של 3.8 הוא סקר פערים BAT. המושג BAT לא מוגדר בתנאים לרישיון עסק האלה, אבל האם נכון לתרגם אותו למילים "טכניקה מיטבית זמינה"?**
- ת. כן. עם תוספת, טכניקה מיטבית זמינה לפי הבנתי ומה שהסבירו לנו שהיא גם יש לה היתכנות כלכלית. כל עוד ה BAT הוא מעולה, אין לו היתכנות כלכלית בתעשייה זה יכול לשנות את התמונה. זאת ההגדרה.**
- ש. תעיין בסעיף 3.8. אני רואה בסעיף זה ובסעיף 3.9 - האם זה נכון שמה שכתוב פה זה יישום של הדירקטיבה אירופאית שנקראת IPTC (צ"ל "IPPC")?**
- ת. כן.**
- ש.הדירקטיבה הזו קובעת מטודולוגיה שהמשרד להגנת הסביבה אימץ אותה ובמסגרת התנאים האלה החלתם את המטודולוגיה?**
- ת. כן.**
- ש. המטודולוגיה קובעת את השלבים הבאים: שלב ראשון נעשה סקר פערים מול ה BAT?**
- ת. נכון.**
- ש. כשעושים סקר פערים משווים מצב נוכחי במפעל אל מול מסמכי הייחוס שמפורסמים על ידי האיחוד האירופי ונקראים BREF?**
- ת. כן.**
- ש.המפעל מקבל את התנאים, על פי המטודולוגיה של אותה דירקטיבה, כפי שקבעתם בתנאים, על פי המטודולוגיה שהוכנסה לתנאים, הוא צריך לעשות סקר פערים, להשוות מצב קיים למצב נדרש לפי BREF?**

ת. נכון.

ש. לאחר שהוא עושה סקר פערים, הוא מגיש אותו אליכם עם תכנית לסגור את הפערים?

ת. נכון.

ש. ביחד עם התכנית הוא מגיש לוח זמנים?

ת. נכון.

ש. אם אתם מאשרים את לוח הזמנים, זה הופך להיות חובה של המפעל ליישם את סגירת הפערים בתוך לוח הזמנים?

ת. נכון.

ש. אם אתם קובעים לוחות זמנים אחרים, עדיין המשרד חייב לבצע את סגירת הפערים בלוח הזמנים המסוים? ואם אתם קובעים לוח זמנים אחר משהציע המפעל, עדיין המפעל חייב לעשות זאת בלוח הזמנים שאתם קבעתם?

ת. נכון.

.....

ש. אני נותן את התנאים באוויר כמשל, בנקודה בה משיקים את התנאים האלה, המפעל איננו מושלם בהשוואה לתקן הנדרש, אלא נדרש להגיע אליו אל אותו תקן בלוח זמנים מסוים?

ת. נכון.

ש. אם התקן קובע דרגת האטימות תהיה 97 אחוז, זאת רמת האטימות שהמפעל יידרש לה?

ת. אם קובעים למפעל איקס ערך Y, הוא יצטרך לעמוד בזה בלוחות הזמנים שנותנים לו.

ש. אם למפעל הזה אמרו שיצטרך לעמוד ב-97 אחוז אטימות, הוא יצטרך לעמוד בזה בלוח הזמנים שניתן לו?

ת. כפי שכתוב במסמך.

העד נמרוד קליף עמד גם הוא על כך, שיש צורך בעריכת סקר לבירור השאלה אם קיימים פערים, בהתאם לסטנדרט הקבוע לכל מפעל, ולאחר מכן יש להגיש תוכנית לסגירת הפערים, ובעקבותיה - לקבוע מועדים מחייבים ליישום התנאים, וכדבריו בפניי (עמוד 51 לפרוטוקול שורה 8 עד עמ' 53 שורה 7):

ש. אם היית אומר שזאת הטכניקה המיטבית הזמינה, IPPC, הסבר שנתן מר אייכלר, הייתי מבין איך אני מיישם את הדרישות. הייתי הולך לקרוא את מסמכים שאתה קורא להם ברף, קורא מה כתוב שם ויודע מה לעשות. תסביר לי בתנאים שכתבת איך אני יכול לדעת מה היעד אליו אני צריך להגיע?

ת. תשים לב שהתנאים האלה ולא עברתי על כולם, סקר פערים ותכניות אומר שאתה קודם כל עושה סקר פערים, בודק את עצמך מול קריטריונים שאתה צריך למצוא בהנחיות המשרד כפי שכתוב בסעיף 386, בודק את המסמכים שלה, מציין את המצב, בודק את מצבך העתידי ובודק האם אתה נמצא שם או לא נמצא שם ובודק

איך אתה מתיישר.

ש. המסמך הראשון של המפעל שמקבל תנאים שצריך לעשות זה סקר פערים?

ת. להגיד שאני זוכר מה היה המסמך הראשון והשני, אני לא יודע.

ש. מפנה לסעיף 3.8 ואילך. האם המשימה הראשונה של המפעל להכין סקר פערים של מצב קיים מול הטכניקה המיטבית הזמינה?

ת. מקריא מה שכתוב.

ש. הדבר הראשון שהמפעל עושה הוא מסתכל מה יש אצלו בשטח, קורא מהם הדרישות של ה BAT, עושה השוואה ורואה מה הפער. יכול להיות שאין פער ושיש פער. אם התגלה פער המפעל צריך להגיש לך תכנית איך אני סוגר את הפער?

ת. כן.

ש. התכנית צריכה לכלול גם הנמקה לשיטה איך אני סוגר את הפער וצריך בנוסף לזה להציע לוח זמנים לסגירת הפער, נכון?

ת. לוח זמנים סביר, כן.

ש. צריך להגיש לוח זמנים ואתה יכול לאשר או לא לאשר אותו?

ת. זה פחות או יותר.

ש. אם אישרת את לוח הזמנים של המפעל, זה לוח הזמנים המחייב אותו?

ת.אם המשרד אישר, זה נכון.

ש. אם לא אישרת, מה שמחייב את המפעל, זה לוח הזמנים שאתה קבעת?

ת. נכון.

ש. גם את הסקר פערים ואת התכנית היה צריך להגיש בתוך 8 חודשים מיום הוצאת הרישיון.

ת. משהו כזה.

ש. מפנה לסעיף 3.8.2 והיה צריך להגיש תוך 8 חודשים את הלו"ז ואת התכנית.

ת. כן.

ש. מפנה לדרישות התכנית ומה צריך להיות בה בסעיף 3.8.4 ורואה שם רשימה לא ממצה של נושאים שבהם אני צריך לזהות פערים ולהכין תכנית?

ת. כן.

....

ש. מפנה לסעיף 3.10 וסעיף 3.11. יש דרישה די מפורטת ללוחות זמנים. זאת אומרת שהתנאים שאתה תיארת כתנאים ברישיון עסק, נכנסים לתוקף מיד עם קבלת רישיון עסק על ידי המפעל?

ת. אלא אם יש לוחות זמנים לפנים.

ש. במקרה הזה הייתה אפשרות ללוחות זמנים לביצוע חלק מהפעולות?

ת. כן. כתוב פה.

מסקנתי מכל הנ"ל היא, שלא הוכח כנדרש, שהנאשמים הפרו את הדרישה לפיה "אולמות הייצור וקווי הייצור במפעל, לא נאטמו כנדרש בתנאי רישיון העסק".

(ג) הממצא השלישי :

"עוד נמצא בדיגום שנערך ביום זה, כי המפעל הזרים שפכים תעשייתיים המכילים פורמלדהיד, אצטון ואמוניה למערכת הביוב העירונית"

ממצא זה מייחס לנאשמים הפרת סעיף 2.2.1.1 לתנאי רישיון העסק, שחלקו מצוטט בסעיף 9(3) לכתב האישום, לפיו חל איסור להזרים שפכים תעשייתיים למערכת הביוב הציבורית החל מיום 3.11.08.

ב"כ הנאשמים טען בעניין זה: אין ראיה קבילה שהשפכים אכן נדגמו בשוחה העירונית; אין ראיה קבילה לכך שאכן נמצאו בשפכים החומרים פורמלדהיד ואצטון, שכן המעבדה שערכה את האנליזה כלל לא מוסמכת לבצע את הבדיקה; אין ראיה ביחס לשאלה מי מהנאשמות 1 ו- 2 ביצעה את ההזרמה; אין ראיה לכך שמדובר בשפכים תעשייתיים; אין כל איסור על הזרמת השפכים שנמצאו למערכת הביוב; אין ראיה כי השפכים האמורים הוזרמו אחרי המועד המותר בתנאי רישיון העסק.

עדת התביעה אילנית פודים העידה בנוגע למפורט בת/24 ות/25, ואמרה שהיא נסמכת בחוות דעתה על טופס דיגום (ת/32), לפיו השפכים נדגמו בכניסה לשוחת הביוב העירונית. דוגם הדגימה הנ"ל מר אלדד חזיזה, העיד כי הסתמך על דברי נציג המפעל באשר למיקום הדגימה (עמוד 31 לפרוטוקול, שורות 21-26):

ש. אתה דוגם את שוחת הביוב של שפכים סניטריים?
ת. רשום פה שוחת ביוב העירונית. אני לא יודע אם יש שפכים תעשייתיים או לא. אני יודע ומה שלמדתי בקורס שברגע שנציג המפעל מראה לך מאיפה נקודת הדיגום, לא זוכר אם המפעל הזמין את הדיגום הזה, אני חושב שכן, מאיפה שהוא אומר לי לדגום אני דוגם.
ש. סמכת על דברי נציג המפעל?
ת. כן.

נציג הנאשמות הפנה את הדוגם לשוחת הביוב העירונית, ולא הובאה כל ראיה מטעמם שתסתור ממצא זה. הנאשמים לא זימנו את העובד שלהם שהראה לדוגם את מיקום הדגימה, ולא זימנו למעשה כל עד אחר, בכדי לסתור את מיקום הדגימה, ככזה השייך לשוחת הביוב העירונית. משהופנה הדוגם על ידי עובד הנאשמות לשוחת הביוב העירונית, סביר שאותו עובד לא ירצה לפגוע במעסיקתו, ולא יפנה למיקום שאינו נכון. במידה וכך נעשה - יכלו הנאשמים, כאמור, לזמנו למתן עדות, או לזמן אחרים, ומשלא עשו כן, ואף לא טענו כן - יוצא אני מנקודת הנחה שהימנעות זו נובעת מחששם שמא טענתם תופרך.

במסמך **ת/31** כתב מר רוברט ראובן, מנהל מחוז חיפה דאז במשרד להגנת הסביבה, כי ביום 3.2.09, ועל פי

תוצאות בדיקה של חברת בקטוכם, נמצאו החומרים פורמלדהיד, אמוניה אצטון ומתנול "**בבריקה ובבוצה**". הוכח בפניי כנדרש, שהדגימות נלקחו משוחת הביוב העירונית, ולא עלה בידי הנאשמים להפריך טיעון זה, ואף לא לעורר בו ספק כלשהו.

טיעון נוסף שהעלה הסניגור נוגע לכך שחברת בקטוכם אינה מוסמכת ליטול בדיקות מעין אלה, וכי מדובר בתוצאות בלתי קבילות - טיעון אותו אני מקבל, כפי שיפורט להלן:

העיד בפניי ד"ר אלדד אלרון, מנהל מחלקת איכות הסביבה של מעבדת בקטוכם (עמ' 34 לפרוטוקול, החל משורה 23). בין היתר נשאל העד "**... תאשר שלפחות בתקופה הרלוונטית של הבדיקות לא היתה לכם הסמכה לפורמלדהיד ולאצטון**" ותשובתו הייתה "**כן. מאשר**". קיימת חשיבות לנטילת דגימות ומתן חוות דעת על ידי גורם מוסמך, וזאת לעניין אמינות התוצאות. מתן הסמכה למעבדה לביצוע בדיקות הינה חלק מהאמינות שנותן ההסמכה מייחס לתוצאות, וגם אם המעבדה הלא-מוסמכת פעלה בהתאם לנהלים, הרי שעדיין אי-הסמכתה במועד הרלבנטי יכול לעורר ספק בנוגע לאמינות תוצאות הבדיקות. המאשימה מייחסת לנאשמים הפרת תנאים ברישיון העסק, ועיון בסעיף 3.13.5 לאותו מסמך מעלה, שבמסגרת התנאים יש לבצע את הבדיקות ע"י מעבדה מוסמכת, וכלשון הסעיף:

"הדיגום והאנליזה יבוצעו על ידי חברות דיגום ומעבדות העומדות בדרישות המשרד, ושהוסמכו על ידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות על פי חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, התשנ"ז-1997".

משלא נעשו בדיקות על ידי מעבדה מוסמכת - מתעורר אצלי ספק סביר בנוגע לאמינות תוצאות המעבדה, על כן אני פוסל את התוצאות בנוגע לפורמלדהיד ואצטון.

חומר נוסף שנמצא בבדיקה הינו אמוניה, ואין מחלוקת כי מעבדת בקטוכם מוסמכת ליטול בדיקות מעין אלה. לעיוני הוגשו שתי חוות דעת שנערכו ע"י אותה העדה, גב' יובל פודים - ת/24 ו- ת/25. בחוות הדעת הראשונה, ת/24, נכתב, בין היתר: "**...כאשר נוכחות אמוניה בדגימות מעידה על שפכים סניטאריים**" - משפט שנמחק מחוות הדעת השניה ת/25. בעדותה בפניי אמרה העדה, ששפכים סניטאריים כוללים שפכים הנובעים מפעילות אנושית כתוצאה מהדחת אסלות, כיורים, מקלחות, וכי אין בהם נגיעה לפעילות תעשייתית של המפעל (עמ' 25 לפרוטוקול). העדה נשאלה אודות ההשמטה הנ"ל, וכדבריה (עמ' 29 לפרוטוקול, שורות 17-24):

"ש. ... את המשפט הזה עם המילים מעידה על שפכים סניטאריים מחקת בחוות הדעת השנייה כי החוקר הבין שיש לו בעיה עם זה וביקש שתמחקי את זה וזה לא טוב לו. זה נכון או לא נכון?
ת. אין לי תשובה ואני לא מצליחה לזכור מדוע עשיתי תיקון לחוות הדעת. התבקשתי ואני לא יכול להגיד למה עשיתי את זה. הסתכלתי על שתיהן ולא הבנתי למה צריך תיקון. אני התבקשתי ולא זוכרת למה".

העדה לא זכרה מדוע היה צורך בתיקון חוות הדעת, ובהשמטת המשפט שהיה יכול לסייע לנאשמים בהגנתם. התיקון שנעשה ללא כל הסבר מדעי או הסבר סביר, מעלה למעלה מספק סביר, שמא הימצאות אמוניה לבדה, לאחר שתוצאות יתר החומרים נפסלה על ידי, אינה יכולה להעיד על השפכים כתעשייתיים אלא כסניטריים.

במצב דברים זה - לא הוכח קיומו של דיגום המראה כי היתה הזרמה של שפכים תעשייתיים המכילים פורמלדהיד, אצטון ואמוניה למערכת הביוב העירונית.

57.סעיף 20 לכתב האישום מייחס לנאשמים מספר ממצאים:

הממצא הראשון :

"ביום 31.03.09 נמצאו בתחום המפעל אשקוביות פלסטיק שהכילו חומרים שונים ובניהם אצטון ומיכל שעל פי הכתוב עליו מכיל פורמלדהיד, שנמצא מחוץ למאצרה"

עדת התביעה, גב' יובל פודים, שעבדה בתקופה הרלוונטית לכתב האישום כמרכזת שפכי תעשייה, קרקעות מזהמות ודלקים במשרד להגנת הסביבה - העידה בפניי, ובחקירתה הראשית הוגשו דו"חות סיור שערכה במפעל הנאשמות וכן חוות דעת שערכה, והודעה שמסרה במסגרת הירוקה (ת/20-26). העדה נשאלה אודות הממצאים המובאים בדו"חות הסיור, והיא למעשה אישרה, שמדובר בממצאים שהועברו לה ע"י נציגי המפעל, וכדבריה (מעמוד 27 לפרוטוקול, שורה 28 עד עמ' 28 שורה 15):

ש. מה שכתוב בסעיף 2 כולו - האם נכון שכולו זה מתוך מה שראו עינייך;
ת. תמיד ממצאי הסיור זה ממה שעניי רואות, אפילו מבלי לקרוא את הדברים. רוב הזמן זה מתועד או בתמונות או מהזיכרון שלי או כתיבה. חד משמעית מה שראיתי.

ש. הסיכום הוא מיום 7.5 והסיור היה ביום 4.5;

ת. כן.

ש. במהלך הסיור ערכת תרשומת?

ת. לא זוכרת. אני מניחה.

ש. את התרשומת העלית על הכתב וסיכום? זה הגיוני.

ת. כן.

ש. מפנה לסעיף ו. מקריא. האם את יודעת מה היה בתוך הקוביות האלו?

ת. 6 שנים אחרי זה אני לא יכולה לזכור. אם כתבתי קוביות נוזל מוצר מוגמר כנראה זה מה שהיה רשום או ששאלתי באותו רגע בסיור, את אנשי המפעל. או שהם אמרו לי ואני מניחה שזה גם הופיע על הקוביה כי הקוביות משולטות. אני מניחה שהיה עליהן שילוט.

ש. מפנה לת/22. כל מה שכתוב פה זה סיכום מצב ואין פה דבר אחד שאפשר לומר שאת יודעת אותו מידיעה אישית.

ת. בעבודה שלנו אנו לא אמורים לדעת דברים מידיעה אישית, אנו אמורים לעשות

עמוד 26

**סיורי פיקוח במפעלים, לראות את השטח, לראות האם המפעל עומד בתנאי כל
הרישיונות, היתרים ואישורים שיש לו ופועלים בהתאם.
ש. ת/22 זה מידע שקיבלת ממקורות שונים, חלקם מזוהים בשםם וחלקם לא. נכון?
ת. כן, בגדול.**

גב' יובל-פודים עשתה עליי רושם אמין, אך המאשימה לא הציגה בפניי תוצאות דגימות שנלקחו מהאשקוביות, אלא הסתפקה בכתוב על התוויות שהודבקו על האשקוביות. בנוסף - לא הוצגו בפניי מסמכים כלשהם, שיש בהם כדי להעיד על זהות החומרים באשקוביות. אמנם המפעל עצמו הציב שילוט על האשקוביות, שאמור להציג את תוכנו, ואמנם סביר להניח שמפעל לא ירצה להפליל עצמו, וכי הרישום שעדי התביעה ראו במו עיניהם על האשקוביות, הוא הרישום הנכון המתאר את תוכנו - אך במשפט פלילי עסקינן, בו מידת ההוכחה הנדרשת היא הרבה מעבר ל"סביר להניח". הימנעות הנאשמים מלזמן למתן עדות בפניי עדים שיבהירו את הרישום על גבי התוויות אינה יכולה למלא את החלל החסר בראיות, ואין בהימנעות זו כדי ליצור ראיות יש מאין, ואין בה כדי לגרום להעלאת רף הראיות עד לרמה הנדרשת להרשעה בפלילים.

במצב דברים זה - אמנם עלה בידי המאשימה להוכיח שהיו תוויות על האשקוביות, ועליהן כיתוב, אך לא מעבר לכך - לא הוכח, שתוכן האשקוביות תואם למצוין על התוויות, וגם אם התוויות תיארו את החומר שהיה באשקוביות בזמן כתיבתן ותלייתן, שהוא זמן שאינו ידוע מתי היה, וייתכן שמאז עברה תקופת ההתיישנות - הרי שאין בטחון שחומר זה היה עדיין קיים בזמן הסיור. המסקנה העולה מכל הנ"ל היא, שלא עלה בידי המאשימה להוכיח את סוג והרכב החומרים שהיה באשקוביות, ולא הוצגו בפניי ראיות בנוגע למצב צבירת החומרים.

הממצא השני :

**"בתשטפים שזרמו במפעל ביום זה נמצאו פורמלדהיד, אצטון, ואמוניה המעידים על
הימצאות שפכים תעשייתיים במערכת הניקוז של המפעל"**

היתר הרעלים שהוראותיו מצוטטות בסעיף 11 לכתב האישום, אינו מציין איסור על הימצאות שפכים במערכת הניקוז של המפעל. בעמ' 19 לת/9, כמצוטט בסעיף 11.4 לכתב האישום, חל איסור ניקוז מאזור הטעינה והפריקה ל"מערכת ניקוז נגר עילי". לא ברור לאיזו מערכת ניקוז התכוונה המאשימה, ומדוע חל איסור על הימצאות "שפכים תעשייתיים". עיון בהיתר הרעלים (ת/9) וברישיון העסק (ת/13) מעלה, כי במתחם המפעל קיימות מספר מערכות ניקוז:

מערכת ניקוז לתשטפים ממשטחי תפעול - סעיף 2.2.2.1 לתנאי רישיון עסק: **"..וניקוז משטחי התפעול ייעשה באופן שימנע כל יציאה של נזלים למערכת הביוב ואל הסביבה"**, סעיף ג.1.2 (עמוד 24) להיתר הרעלים: **"משטח התפעול ינוקז למיכל איסוף"**;

מערכת ניקוז למשטחי אחסון ואיסוף - סעיף ב.1.2 (עמוד 23) להיתר הרעלים: **"משטחי אחסון ומשטחי איסוף ותעלותיהם יהיו מנוקזים למיכל איסוף"**

מערכת ניקוז למשטחי תדלוק וטיפול ברכבים - סעיף 2.1.1.1 לתנאי רישיון העסק (עמ' 3): **"תשטיפים ממשטחי התדלוק, אזורי טיפול ברכבים, ומשטחי התפעול לתיקון מכונות ועיבוד שבבי, ינוקזו אל מפריד דלק/שמן תקני, ויוזרמו למערכת הביוב הציבורית.."**

מערכת ניקוז למי נגר עילי (מי גשם) - סעיף 2.1.1.4 לתנאי רישיון העסק (עמ' 3): **"מי נגר נקיים מגגות העסק ומחצר העסק ינוקזו למערכת ניקוז באופן שלא יבואו במגע עם משטחי התפעול.."**

בהתאם להיתר הרעלים ולרישיון העסק - האיסור היחיד המתקיים ביחס להזרמת שפכים תעשייתיים למערכת הניקוז מתייחס למערכת הניקוז של **הנגר העילי**. ביחס ליתר מערכות הניקוז - אין איסור להזרים שפכים תעשייתיים. בנוגע לנגר העילי - נשאלת השאלה, אם עלה בידי המאשימה להוכיח, שמדובר בשפכים תעשייתיים.

נאשמת 5 העידה בפניי, כי **"החומר שנשפך נכנס בתוך הניקוז, מניקוז לקחו חומר ספיגה וצינור. אפילו שזה נכנס בתוך, הרצפה היא אטומה, אפילו שנכנס הניקוז יש תעלה, בתעלה אין יציאה החוצה, התעלה תקינה תמיד ואת זה בדקנו"** (עמ' 54 שורות 28-31). במתחם מצויה תעלה שנטען כי בעבר שימשה כתעלת ניקוז, וכיום עשויה בטון אטום. תשטיפים ונוזלים אחרים הנקווים בתעלה זו נאצרים ואינם מגיעים לסביבה, על כן המתחם מקיים את הוראות סעיף 2.2.2.1 לתנאי רישיון העסק, הקובע כי **"וניקוז משטחי התפעול ייעשה באופן שימנע כל יציאה של נוזלים למערכת הביוב ואל הסביבה"**.

סוף דבר - לא עלה בידי המאשימה להוכיח, כי התשטיפים המפורטים באישום זה נמצאו במערכת ניקוז נגר **עילי** של המתחם, ולא הוכח כי התשטיפים עלולים להגיע לסביבה בניגוד לתנאי רישיון העסק.

58.סעיף 21 לכתב האישום מייחס לנאשמים :

"ביום 01.04.09 זרמו תשטיפים משטח שטיפת המכלים למערכת הניקוז של המפעל"

סעיף 21 הנ"ל מתבסס על ת/33, שהוא דו"ח סיור של העד אג'ואד עבדלטיף, והממצא המתואר במוצג הוא זה:

"1. משטח שטיפת המכלים מנקז את התשטיפים שלו אל התעלה הגדולה דרך מערכת הניקוז, בעת הסיור אכן הייתה זרימה של תשטיפים ממשטח שטיפת המכלים, צולם מכל קוביה שזרם ממנה חומר לא ידוע למערכת הניקוז"

סעיף 1.ז להיתר הרעלים (מצוטט בסעיף 11(4) לכתב האישום) קובע: **"אזור פריקה וטעינה ינוקז למערכת**

אגירת שפך מקומי ובכל מקרה לא למערכת ניקוז עילי"; סעיף 2.1.1.4 לרישיון העסק (מצוטט בסעיף 2)9 (לכתב האישום) קובע: "מי נגר נקיים מגנות העסק ומחצר העסק ינוקזו למערכת ניקוז באופן שלא יבואו במגע עם משטחי התפעול ויזרמו כשהם נקיים אל מערכת הניקוז הציבורית".

ת/33 אינו מפרט לאיזה מערכת ניקוז התכוונו, מתוך מספר מערכות המצויות במתחם (אליהם התייחסתי לעיל בדיון בסעיף 20 לכתב האישום), ואין זיהוי המתבסס על בדיקת מעבדה בנוגע לטיב ה"תשטיפים" שנמצאו בתעלת הניקוז; כפי שצינתי לעיל, המפעל מנוקז לתוך מעין מאצרה, והימצאות חומר באחת התעלות אינה מעידה על זליגתו החוצה. לא הוכח שהזרמו מים מזהמים, או לא נקיים, במערכת ניקוז הנגר העילי ולא הוכח שהזרמה זו הגיעה למערכת הניקוז הציבורית.

59.סעיף 22 לכתב האישום :

"ביום 01.4.09 פרקה נאשמת 1 מכלית פורמלדהיד על משטח רגיל ללא מאצרה מן המשאית זלג פורמלין אל משטח השטיפה ומשם, דרך הרצפה, אל מערכת הניקוז של המפעל"

אישום זה התבסס על ת/33, שהוא דו"ח סיור שנערך ע"י עד התביעה, אג'ואד עבדלטיף, מפקח במשטרה הירוקה. סעיף 1.ז להיתר הרעלים (מצוטט בסעיף 11(4) לכתב האישום) קובע: "אזור פריקה וטעינה בעסק: האזור ינוקז למערכת אגירת שפך מקומי ובכל מקרה לא למערכת ניקוז עילי"

בעדותו בפניי תיאר מר עבדלטיף את תעלת הניקוז כדלקמן (מעמוד 36 לפרוטוקול, משורה 28 עד עמ' 37 עמ' 10):

- ש. אתה זוכר את התעלה?
- ת. כן.
- ש. תאמר בערך, זאת תעלה בתוך שטח המפעל?
- ת. כן.
- ש. הרוחב שלה 3-4 מטר?
- ת. בערך.
- ש. העומק שלה הוא מטר וחצי?
- ת. כמעט בול, עד כמה שזכור לי.
- ש. האורך שלה מהמקום בו צולם ועד המשאבה, מה המרחק?
- ת. אני מאמין 10 אולי 15, לא זוכר. לא זוכר במדויק.
- ש. הכיוון והשיפוע של התעלה הוא דרום צפון, לכיוון המחסום?
- ת. נכון. אם אני לוקח את התמונה הזו, מספר 7, חציתי את התעלה, נעמדתי בצידה המזרחי, פנים לכיוון מערב, כאשר התשטיפים זורמים מדרום לצפון.
- ש. התעלה היא בטון?
- ת. בטון.

המסמך ת/21 מפי העדה יובל-פודים, בסעיף 2(א) ו-(ב), מתאר:

עמוד 29

"א. בעת הסיוור עמדת פריקת פורמאלדהיד ועמדת קוביות ריקות היו יבשות ללא תשטיפים.

ב. עמדת פריקת פורמאלדהיד (המאצרה) אמנם מנוקזת לצינור המחובר למערכת השפכים התעשייתיים של המפעל..."

אך העדה הוסיפה ואמרה:

"...אולם צינור זה מונח בתוך תעלת ניקוז נגר עילי המקיפה את העמדה ומחוברת לתעלת הניקוז הראשית כך שכל אירוע של שפך במאצרה זו הוביל תשטיפים לתעלת ניקוז החוצה את המפעל"

אני מקבל את דברי העדה פודים בנוגע למאצרה, וקובע כי תיאור ההתנהלות מפורט ומתואר היטב ע"י עדי התביעה, ואין בדברי עבדאלטיף כדי לסתור את דברי העדה. בסיוור הנ"ל שנערך ביום 1.4.09 נצפתה פריקת פורמלדהיד ממכלית על משטח רגיל, ללא מאצרה ומהמכלית זלג חומר לרצפה וממנה לתעלה (ת/33) והודעה על ממצאים אלה נשלחה לנאשמים 1 ו-3 (ת/20). בסיכום הישיבה והסיוור במפעל נכתב, שמדובר בטעות של נהג המשאית (ת/21, סעיף 3א'). הנאשם 3 טען בעניין זה, בחקירתו במשטרה הירוקה (ת/39 בעמ' 6 שורות 9-13), שכשבדק את הנושא הסתבר, שנהג המיכלית שאינו עובד החברה לא היה בקיא בנהלים וכי לאחר שסיים לפרוק את הפורמלין הוא שטף את המיכלית עם צינור מיום. בכך אין מחלוקת שזלג חומר מסוג פורמלדהיד מהמיכלית אל השטח הפתוח, ובהתאם לדברי עדי התביעה, שהינם מקובלים עליו, זלג החומר אל משטח השטיפה, ומשם, דרך הרצפה, אל מערכת הניקוז של המפעל.

סוף דבר - עלה בידי המאשימה להוכיח עובדה זו כנדרש, וגם אם מדובר בטעות של נהג משאית, הרי שמדובר בהתנהלות בניגוד להנחיות, ובאי-העברת הנחיות כנדרש לנהגים. נהג המכלית עצמו לא הובא למתן עדות בפניי, ולא הובא כל עד אחר בעניין זה, כך שמדובר בניסיון לחמוק מאחריות באמצעות טיעון כללי ובאמצעות הטחת האשמה על נהג המכלית.

60.סעיף 23 לכתב האישום כולל את הממצא הבא:

"ביום 04.05.09 נמצא כי הצינור שמנקז את עמדת פריקת הפורמלדהיד למערכת השפכים התעשייתיים של המפעל, מונח בתוך תעלת ניקוז נגר עילי. תעלה זאת מחוברת לתעלת הניקוז הראשית. עקב כך, כל אירוע של שפך בצינור עמדת הפורמלדהיד, עלול להוביל תשטיפים לתעלת הניקוז הראשית. כל זאת בניגוד לאמור בתנאים המוקדמים ברישיון העסק ובהיתר הרעלים."

אישום זה מתבסס על ת/21, שהוא סיכום ישיבה מטעם אילנית יובל-פודים. סעיף 1.ז להיתר הרעלים (מצוטט בסעיף 11(4) לכתב האישום) קובע: **"אזור פריקה וטעינה ינוקז למערכת אגירת שפך מקומי ובכל מקרה לא למערכת ניקוז עילי";** סעיף 2.1.1.4 לרישיון העסק (מצוטט בסעיף 9(2) לכתב האישום) קובע: **"מי נגר נקיים מגנות העסק ומחצר העסק ינוקזו למערכת ניקוז באופן שלא יבואו במגע עם משטחי התפעול ויזרמו כשהם נקיים אל מערכת הניקוז הציבורית."**

סעיף 2(ב) לת/21 מפרט כי "כל אירוע של שפך בעמדה הוביל תשטיפים לתעלת ניקוז החוצה את המפעל". יחד עם זאת, סעיף 2(ה) לת/21 מבהיר, כי בעת הסיוור נצפה אטם חדש "שאוטם את קצה צינור הניקוז המחבר את שתי העמדות הנ"ל לתעלת הניקוז, באופן שתשטיפים מהעמדות, במידה וקיימים, לא יכולים לזרום לתעלה".

סעיף 2(ב) הנ"ל התייחס למצב שהיה בעבר והסתיים, ואין פירוט מתי התקיים אותו מצב מתואר, כך שלא ידוע מהו זמן ביצוע העבירה, אם הייתה, ולא ידוע אם היא התיישנה. בנוסף - לא הוכח שתעלת הניקוז המוזכרת בת/21 היא תעלה שנועדה להוביל נגר עילי "מגגות העסק ומחצר העסק", וייתכן ותעלת הניקוז המצויה בתוך השטח התפעולי וסמוך לעמדת הפריקה, היא תעלת ניקוז לנגר עילי, הזורם על משטחים תפעוליים ונשאב לתוך הקוביות, כנדרש.

בהתאם לעדות הנאשמת 5, תעלת הניקוז הגדולה המצויה במפעל חסומה ואינה מוזרמת לסביבה. היא עשויה בטון וכשירה לשמש כמאצרה אחת גדולה למתחם כולו, כך שגם אם תעלת הניקוז המוזכרת בת/21 הייתה תעלת נגר עילי, לא הוכח שהנאשמים ביצעו עבירה ביחס לעובדה זו של כתב האישום.

61. **סעיף 24 לכתב האישום :**

"ביום 21.06.09 נמצא כי פינוי החומר מבררכת האידוי בוצע אל מכלי פלסטיק ישנים וסדוקים. כתוצאה מכך נזלו חומרים מסוכנים לקרקע חשופה ולא אטומה."

ב"כ הנאשמים טען, כי המשרד להגנת הסביבה ניפק הודעת קנס בגין המסכת העובדתית המתוארת בסעיף זה, והודעה זו שולמה, על כן לדבריו קיימת הרשעה חלוטה, ולא ניתן להרשיע את הנאשמים פעם נוספת. עוד נטען, שאין כל ראיה קבילה לתוכן הקוביות, אין כל הוראה חוקית המתייחסת לאופן פינוי הברכה, גם אם הייתה ראיה לתוכן הקוביות, אין כל ראיה המתייחסת לזהות הבעלים של הקוביות, אם זו הנאשמת 1 או הנאשמת 2.

אישום זה הוא ציטוט של סעיף 1 מ- ת/34 - מכתבו של מפקח המשטרה הירוקה, מר אג'ואד עבדלטיף. סעיף 2 לאותו מסמך מפרט כי "נמסרה למפעל הודעת תשלום קנס בסך 6,000 ₪" - הודעת הקנס סומנה נ/3. במהלך חקירתו הנגדית של עד התביעה רמי פלג הוצג מסמך מיום 4.1.11, שכותרתו איתור הצגת עבירות. ממסמך זה עולה, כי הקנס שנמסר לחברת כרמל כימיקלים ביום 21.06.09, שולם (הוגש וסומן נ/4). העד אף אישר כי הממצאים המפורטים בת/12, אשר הוגשו על ידי העד שמואל אייכלר, הם בדיוק אותם ממצאים שבגינם נרשמה הודעת הקנס (עמוד 36 לפרוטוקול, שורות 10-23):

ש. לא היית בשנייה שזה נשפך, זה כנראה נשפך כמה זמן?
ת. (מעין בת/34). זה לכלוך שהיה שם כשאני הגעתי. בחלקו ומפנה לקוביות, היו הפוכות וסדוקות ובין הקוביות האלה זה החומר. אלו קוביות שפוננו מהמפעל לכיוון הברכה בחלקם וחלקם גם עדיין עשו ניוז לקוביות דרך משאבה.

ש. אני מדבר על הכלוך שעל הרצפה. יום אחרי זה הגעת לשם אחרי כן? מפנה ל-
ת/12. זה אתה בתמונה?

ת. זה אני.

ש. זה אותו מקום?

ת. זה אותו מקום.

ש. מה שראית זה בדיוק מה שראית יום לפני זה?

ת. נכון.

ש. אתה הוצאת למפעל כרמל כימיקלים הודעת תשלום קנס. זה מה שאתה כתבת
וזאת חתימה שלך?

ת. זה כתב יד שלי, זה דוח שלי.

סעיף 229(ח) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 קובע, כי מששולמה הודעת תשלום קנס, יראו במי ששילם כמי שהורשע בפני בית המשפט, על כן הנאשמת 1 הורשעה בגין המסכת העובדתית המתוארת בסעיף 24 לכתב האישום, ואין לייחס לה אישום זה בשנית - לא לנאשמת 1 ולא לנאשמים נוספים.

62. סעיף 25 לכתב האישום:

"ביום 27.07.09 נמצא כי בריכת האידוי נמצאת בתהליך פינוי אך עדיין מכילה נוזלים ובוצה. כמו כן נמצא כי הקוביות אליהן נשאב החומר מהבריכה, אינן מונחות על גבי יריעת בידוד ובשטח נראו סימני נזילה וצמחיה "שרופה", זאת בניגוד להחלטת בית משפט השלום בחיפה מיום 30.6.09 לפיה "פינוי הפסולת מהבריכה יעשה באופן שיגרום למינימום פגיעה בסביבה."

הסנגור טען, כי ההחלטה שהנאשמים מואשמים בהפרתה היא זו שנתנה תוקף להסכמת הצדדים בהליך שבו עתרה הנאשמת 1 לפי סעיף 16א(א) לחוק החומ"ס, כך שמדובר בהחלטה שניתנה בהליך אזרחי. הסנגור הוסיף וטען, כי בפני ב"כ המאשימה עומדות שתי אפשרויות - האחת, אכיפת ההסכמות שבין הצדדים, ושקיבלה תוקף של פסק דין; האחרת - פנייה בהליך לפי פקודת ביזיון בית משפט. הסנגור טען עוד, כי החלטת בית המשפט מיום 30.6.09 אינה צו שיפוטי, וכי אין כל צו שיפוטי אחר בעניין זה.

אין בידי לקבל טיעון זה - כתב האישום אינו מייחס לנאשמים עבירה של הפרת צו בית משפט, כך שכל הטיעון אם מדובר בהליך אזרחי או פלילי, ואם מדובר בצו שהופר - אינו מעלה ואינו מוריד. לנאשמים מיוחסת עבירה של הפרת צו פינוי רעלים שהוצא ע"י מנהל המחוז - הנאשמים עתרו לביטול הצו לבית המשפט, כפי שפורט לעיל, ובמסגרת ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים, ושקיבלו תוקף של החלטה ע"י בית המשפט, סוכם שאם כל ההסכמות יבוצעו במועד, יבוטל צו פינוי הרעלים ביום 30.8.09, למעט סקר קרקע והטיפול בקרקע.

על אף מסקנותי דלעיל - סעיף 25 הנ"ל מייחס לנאשמים התנהלות של פינוי פסולת מהבריכה באופן שגרם פגיעה בסביבה מעבר למינימום שהותר בהסכמות הצדדים - לא ברור היכן עובר קו הגבול שמתחתיו תיחשב הפגיעה בסביבה כ"מינימאלית", שזו פגיעה מותרת, ומה ייחשב כפגיעה שמעבר לאותו מינימום. לא ברור אם כמות הנוזלים

והבוצה שנמצאו בברית האידוי הם מעבר למינימום האפשרי, ולא ברור אם העדר יריעות בידוד מתחת לקוביות מהווה חריגה מהמינימום. לא ברור גם, אם סימני הנזילה והצמחייה ה"שרופה" קשורים בקוביות ובחומרים הכימיים - לא הובאו בפניי ממצאים בנוגע למצב הצמחייה, ומה ההסבר למצב ה"שרוף" של הצמחייה, ואם יש קשר בין מצב זה ובין התנהלות הנאשמות המתוארת בסעיף זה. במצב דברים זה, לא ניתן להרשיע את הנאשמים בכל הנוגע למפורט בסעיף 25 לכתב האישום, ועובדה זו לא הוכחה כנדרש.

106. סעיף 26 לכתב האישום:

הממצא הראשון:

"בסיוור שנערך במפעל ביום 23.09.09 נמצא כי פינוי השפכים והבוצה מברית האידוי לא הושלם, זאת, בחלוף למעלה מחודש מהמועד האחרון שקבע בית המשפט לפינויה."

אין מחלוקת כי המועדים הרלוונטיים לפינוי הברית הם אלה שנקבעו בין הצדדים בהסדר הפשרה שהובא לבית המשפט וקיבל תוקף של החלטה. היה על הנאשמת 1, שעימה נערך הסדר הפשרה, לרוקן לחלוטין את הברית וזאת עד ליום 16.8.09, ולאחר מכן לבצע סקר קרקע. הנאשמת 1 לא עמדה בהתחייבותה זו - אין מדובר כאן בעבירה של הפרת צו בית משפט, שאינה מיוחסת כלל לנאשמים, אלא בעבירה של הפרת צו פינוי הרעלים, והפרת היתר הרעלים, שתוקפו הוארך בהסכמת הצדדים, וקיבל אישור מבית המשפט. הארכת תוקף ההיתר הייתה עד ליום 30.8.09, על כן הותרת שפכים ובוצה בברית האידוי התבצעה כאשר לא היה היתר רעלים בתוקף. צו פינוי הרעלים לא בוטל בהחלטת בית המשפט, מאחר וסוכם בין הצדדים שאם כל ההסכמות יבוצעו במועד, יבוטל צו פינוי הרעלים ביום 30.8.09, למעט סקר קרקע והטיפול בקרקע - משלא בוצעו ההסכמות במועד, הרי שצו פינוי הרעלים לא בוטל.

חוק רישוי עסקים מטיל את הנטל להוכיח קיומו של היתר רעלים - על הטוען לקיומו, וכקבוע בסעיף 30 לחוק הנ"ל: **"הטוען שבידיו רישיון, היתר זמני או היתר מזורז לפי חוק זה - עליו הראיה"**. בחוק החומרים המסוכנים אין הוראה מקבילה, אך בדרך ההיקש ניתן ללמוד, שמי שטוען שיש בידיו היתר עליו להוכיח זאת. ת/23, שהוגש על ידי גב' יובל-פודים, ות/4, הנוגע לעדה גב' יונת אלקלעי מתייחסים לאישום זה - שתי העדות העידו ביחס לתפקידן, במשרד להגנת הסביבה ובאיגוד הערים, ושתיהן לא הנפיקו ולא ראו שהונפק, היתר רעלים תקף בתקופה הנטענת באישום זה. במצב דברים זה, הוכח בפניי כנדרש, שבתקופה הרלבנטית לא היה בידי הנאשמים 1 ו-3 היתר רעלים בתוקף, וכי הם הפרו את צו פינוי הרעלים.

הממצא השני:

"עוד נמצא בסיוור, כי בחצר המפעל מאוחסנים כ-493 מיכלי קוביות המכילים"

שפכים, חלקם מאוחסנים ללא מאצרות. כאשר, בשלב זה, אין בידי הנאשמים כל היתר רעלים בתוקף"

כפי שכתבתי בהכרעת דין זו לעיל, היה על המאשימה להוכיח כנדרש את תוכן החומרים המאוחסנים בקוביות, או לכל הפחות לדגום חלק מהקוביות, ולבקש מבית המשפט להסיק, שאותו חומר נמצא בכל יתר הקוביות, בשל פעילות דומה ושיטתית בכל הקוביות. עד התביעה, מר אייכלר, נשאל בחקירתו הנגדית על שייכותן ותוכן של הקוביות שהיו פזורות במפעל (עמ' 18 לפרוטוקול שורות 25-32):

"ש. כדי לדעת מה יש בחבית או מה יש בקובייה, צריך לשאול את אנשי המפעל שמסיירים יחד איתו?"

ת. כן או לראות מה כתוב. הקוביות מסומנות ומזוהות עם שילוט של היצרן, יש מדבקות על החבית, או שילוט שאנו דורשים, שלט מאוד מפורט, 4 שלטים על השלט.

ש. אתה יכול לומר שכל החביות וכל המכליות שהיו באזור הזה היו משולטות?"

ת. היום אני יכול לומר שאני יכול לקרוא מה שכתבתי.

ש. יש אפשרות שחלק מהחביות לא משולטות?"

ת. ייתכן, אני לא זוכר. אני צריך להיצמד למה שכתוב פה".

ייתכן וחלק מהקוביות אינן מכילות שפכים, וייתכן וחומרים שנאגרו בקוביה אחת, אינם קשורים בשני המפעלים, אלא רק במפעל אחד. היה על המאשימה לא לסמוך על הכתוב על גבי השילוט, ולא לסמוך על דברי נציגי המפעלים, אלא לדגום דגימות מתוך הקוביות, בכדי לברר את סוג החומרים המאוחסנים בהן. משלא נעשה כך, אין ראיה בנוגע לחומרים שבתוך הקוביות, על כן לא ניתן לקבוע ברמת וודאות נדרשת, שהקוביות הכילו שפכים.

107. סעיף 27 לכתב האישום:

"ביום 5.11.09 נמצא כי על גבי משטח שליד שער המפעל מאוחסנות קוביות המכילות שפכים גולמיים מבריכת האידוי אשר טרם פונו לאתר מורשה ובמתקן השרפים מאוחסנות קוביות פורמלדהיד"

גם אישום זה מתבסס על ת/4, מפי העדה יונת אלקלעי. לא הוכח שהקוביות הכילו שפכים המכילים רעלים כהגדרתם בחוק החומרים המסוכנים, ושמחייבים את פינויים כפסולת מסוכנת. אמנם הוצג בפניי מסמך ת/42, לפיו לא נקלטו באתר הפסולת המסוכנת ברמת חובב קוביות ממתחם הנאשמים, אך לא הוכח כנדרש, שמדובר בפסולת מסוכנת שיש לפנותה לרמת חובב. לא הוכח גם, שבמתקן השרפים אוחסנו קוביות פורמלדהיד, מאחר ולא נדגמו דגימות מאותן קוביות.

107. סעיף 28 לכתב האישום:

"במועדים הרלוונטיים לכתב האישום פעלו הנאשמים 1-5 ללא רישיון עסק כדין, וזאת מאחר שלא קיימו ואף הפרו את התנאים המוקדמים לרישיון העסק."

בהתאם למסמך ת/48, לשתי הנאשמות, 1-2, היה רישיון עסק. בהתאם לאישום הנ"ל - הנאשמים הפרו את התנאים המוקדמים לרישיון העסק, על כן פעלו ללא רישיון עסק.

סעיף 14 לחוק רישוי עסקים קובע:

אדם שעסק ללא רישיון, היתר זמני או היתר מזורז בעסק טעון רישוי או שלא קיים תנאי מתנאי רישיון, היתר זמני או היתר מזורז, או שלא קיים הוראת תקנה לפי סעיפים 9 עד 11ב דינו - מאסר שמונה עשר חודשים ואולם אם לא קיים תנאי כאמור בסעיף 2(א) ו-2(ג), דינו - הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.."

סעיף 7ג לחוק הנ"ל קובע את הדרך לביטול רישיון עסק:

**"(ג) לא יבוטל רישיון או היתר זמני אלא לאחר שניתנה לבעל הרישיון או ההיתר הזמני, הזדמנות להשמיע את טענותיו.
(ד) בוטל רישיון או היתר זמני לפי סעיף זה, תשלח רשות הרישוי הודעה על כך לבעל הרישיון או ההיתר הזמני, והביטול ייכנס לתוקפו בתום 60 ימים מיום ההודעה על הביטול."**

לשתי הנאשמות ניתן רישיון עסק כאמור. ת/13 שכותרתו "תנאים ברישיון עסק", ניתן מטעם המשרד להגנת הסביבה בחיפה, וכתוב בתחילתו: "בתוקף סמכותי כנותן אישור לפי סעיפים 6 ו-7 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק), הנני מאשר מתן רישיון עסק לשנה (ההדגשה במקור, ז.פ.) ומתנה את אישור רישיון העסק בתנאים כדלהלן...".

לדברי העד נמרוד קליף (עמוד 48 לפרוטוקול, שורה 12) - התנאים הנ"ל מוצאים לאחר שהמשרד להגנת הסביבה מוודא כי קיימים רישיונות עסק. גם המסמכים ת/1 ו-ת/48 מוכיחים כי לנאשמות 1-2 הוצאו רישיונות עסק.

בהתאם למסמך נ/1, שהוא פרוטוקול שימוע לנאשמת 1 מיום 1.12.08, בקשה הרשות המקומית לדעת האם קיימת סכנה לבריאות הציבור, והאם קיים צורך לבטל את רישיון העסק שניתן על סמך אישור המשרד להגנת הסביבה. עד התביעה מר אייכלר כתב בכתב ידו על גבי נ/1 (בהתאם לדבריו בפניי, עמוד 20 לפרוטוקול, שורה 13): **"עלינו לענות לסעיף הזה. לפי דעתי אין סכנה לבריאות הציבור במובן המידי והמלא של המלה, אבל עלינו לענות ברצינות גם לעצמנו לסעיף זה. ובמקביל: ישראל - יש להיערך במהירות ובקדימות לעריכות בדיקות נוספות לבדיקת עמידות תנאים ברישיון העסק בכל הקשור לאוויר!"**. מהכתוב יכולה

להתפרש עמדה, לפיה באותו זמן לא ראה המשרד להגנת הסביבה צורך בביטול רישיון העסק, אחרת היה נכתב הדבר במפורש, לפחות כדבר שיש לשקול אותו.

עד התביעה מר ערן יגיל כתב בת/1, כי מרבית התנאים המוקדמים מולאו. הרשות מקומית הנהנית מחזקת תקינות המנהל, והיא הנפיקה את רישיונות העסק לאחר קבלת תנאים מוקדמים מהמשרד להגנת הסביבה. מקבל הרישיון אמור לצאת מנקודת הנחה, לפיה רישיון העסק הוצא כדין.

משהגעתי למסקנה לפיה הוצאו לנאשמות 1-2 רישיונות עסק, הרי שביטולם מחייב נקיטה בהליך מנהלי, כמפורט בסעיף 7 לחוק רישוי עסקים - לא הובאו בפני ראיות כלשהן לקיום הליך מעין זה.

סעיפים 7 ג ו- 14 לחוק רישוי עסקים אינם סותרים זה את זה, אלא דנים בשני עניינים שונים - האחד - עבירה פלילית מעצם הפרת תנאי רישיון העסק, והאחר - ביטול רישיון העסק בשל הפרת תנאי. זה שהמאשימה לא נקטה בהליך של ביטול רישיון העסק, אינו מונע ממנה מלנקוט בהליך של העמדת הנאשמות לדין בגין הפרת תנאיו.

בהתאם להכרעת דין זו - הנאשמים 1 ו- 3 הפרו חלק מהתנאים של רישיון העסק, ומשכך - עברו עבירה על חוק רישוי עסקים. בנוגע לנאשמת 5 - משלא הוכחו העובדות הקשורות בה כאחראית רעלים, אזי לא הוכח שהיא עברה עבירה על חוק רישוי עסקים. כך גם בנוגע לנאשמת 2, שלא הוכח כי עברה את העבירות המיוחסות לה.

107. סעיף 29 לכתב האישום

כתב האישום מייחס לנאשמים 1,3,5 הפרת תנאי היתר הרעלים בנסיבות מחמירות, וזאת "לנוכח היקף הפעילות כמתואר לעיל, ריבוי ההפרות והתמשכות". הפרת היתר הרעלים הוכחה בנוגע לחלק מעובדות כתב האישום, וזאת רק לגבי נאשמים 1 ו- 3. משהוריתי על זיכוי הנאשמים הנ"ל ממרבית עובדות כתב האישום המהוות עבירות, ומשלא הובאו ראיות בנוגע לנזק הסביבתי שנגרם כתוצאה מהפרת תנאי היתר הרעלים, לא שוכנעתי שהתקיימו במקרה זה נסיבות מחמירות.

108. סעיף 30 לכתב האישום

מייחס לנאשמים 1, 3-5 עיסוק ברעלים כמשמעותם בחוק החומרים המסוכנים, ללא היתר כדין, וזאת לכל הפחות מיום 23.9.09 ולכל המוקדם עד 5.11.09. כפי שפירטתי לעיל, עלה בידי המאשימה להוכיח, שהנאשמת 1 פעלה ללא היתר רעלים בתוקף, בפרק הזמן הנ"ל, וכך גם בנוגע לנאשם 3. בנוגע לנאשמת 5 - לא הוכחו העבירות המיוחסות לה.

63. עלה בידי המאשימה להוכיח כנדרש את העובדות הבאות בכתב האישום:

"הרקע הכללי" - סעיפים 1-11 - הנאשמים לא כפרו בהם, למעט מספר הסתייגויות - הכרעתי בנוגע לסעיפים 19 ואילך מתייחסת גם לאותן הסתייגויות.

"ההליכים המנהליים" - סעיפים 12-18 - הנאשמים לא כפרו בהם, למעט מספר הסתייגויות - הכרעתי בנוגע לסעיפים 19 ואילך מתייחסת גם לאותן הסתייגויות.

"תיאור העובדות המהוות את העבירה" - הוכחו כנדרש עובדות אלה בלבד, ומכל יתר העובדות הנני מזכה את הנאשמים מביצוען:

סעיף 19 - לא הוכח.

סעיף 20 - לא הוכח.

סעיף 21 - לא הוכח .

סעיף 22 - "ביום 01.4.09 פרקה נאשמת 1 מכלית פורמלדהיד על משטח רגיל ללא מאצרה מן המשאית זלג פורמלין אל משטח השטיפה ומשם, דרך הרצפה, אל מערכת הניקוז של המפעל" - עובדה זו מיוחסת לנאשמת 1 בלבד, והיא משליכה גם על הנאשם 3. בנוגע לנאשמת 5 - אחריותה על נושא הרעלים אינו כולל אחריות על מעשיו של נהג המשאית, וזאת הן מן הפן ההיררכי, והן מן הפן התפקודי, כפי שפירטתי בהכרעת הדין לעיל

סעיף 23 - לא הוכח.

סעיף 24 - לא הוכח.

סעיף 25 - לא הוכח.

סעיף 26 - "בסיוור שנערך במפעל ביום 23.09.09 נמצא כי פינוי השפכים והבוצה מבריכת האידוי לא הושלם, זאת, בחלוף למעלה מחודש מהמועד האחרון שקבע בית המשפט לפינויה" - עובדה זו מהווה, בין היתר, הפרה לצו פינוי הרעלים, שהוצא כנגד הנאשמים 1 ו-3; בנוגע לנאשמת 5 - כפי שפירטתי לעיל, הגעתי למסקנה שאינה אחראית לעניין פינוי בריכת האידוי במועד שהוסכם ע"י הנאשמים 1 ו-3 בבית המשפט.

סעיף 27 - לא הוכח.

סעיף 28 - במועדים הרלוונטיים לכתב האישום פעלו הנאשמים 1 ו-3 ללא רישיון עסק כדין, וזאת מאחר שלא קיימו ואף הפרו את התנאים המוקדמים לרישיון העסק - זאת רק בנוגע לסעיפים 22 ו-26 שהוכחו.

סעיף 29-30 - בתקופה המפורטת בסעיפים 22 ו- 26 לעיל, הפרו ו/או לא קיימו הנאשמים 1 ו- 3 את התנאים בהיתר הרעלים ובתוספת להיתר.

הנסיבות המחמירות לא הוכחו.

64. בהתייחס לעובדות הנ"ל בלבד - עלה בידי המאשימה להוכיח, מעבר לכל ספק סביר, שהנאשמים 1 ו- 3 ביצעו את העבירות שיפורטו להלן, ולא עלה בידי הנאשמים להוכיח, כי העבירות בוצעו שלא בידיעתם וכי הם עשו כל שנדרש ונקטו בכל האמצעים הסבירים למניעת העבירות - **להלן פירוט העבירות שבביצוען הנני מרשיע את הנאשמים:**

נאשמת 1

ניהול עסק ללא רישיון - עבירה על סעיפים 14 ו- 4 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968 (להלן: "חוק רישוי עסקים", וסעיף 1 לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), תשע"ג-2013 (להלן: "צו רישוי עסקים").

הפרת תנאים בהיתר רעלים - עבירה על סעיפים 3, 15(ב)(2), 15(ג) לחוק החומרים המסוכנים, תשנ"ג-1993 (להלן: "חוק החומרים המסוכנים").

עיסוק ברעלים ללא היתר רעלים - עבירה על סעיפים 3(א) ו- 15(ב)(1) לחוק החומרים המסוכנים.

הפרת צו פינוי רעלים - עבירה על סעיפים 15(ב)(5) ו- 16א' לחוק החומרים המסוכנים.

זיהום מקור מים - עבירה על סעיפים 20ב' ו- 20כ"א לחוק המים, תשי"ט-1959 (להלן: "חוק המים").

נאשם 3

ניהול עסק ללא רישיון - עבירה על סעיפים 14, 4, ו- 15(2) לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968 (להלן: "חוק רישוי עסקים", וסעיף 1 לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), תשע"ג-2013 (להלן: "צו רישוי עסקים").

הפרת תנאים בהיתר רעלים - עבירה על סעיפים 3, 15(ב)(2), 15(ג) לחוק החומרים המסוכנים, תשנ"ג-1993 (להלן: "חוק החומרים המסוכנים").

עיסוק ברעלים ללא היתר רעלים - עבירה על סעיפים 3(א) ו- 15(ב)(1) לחוק החומרים המסוכנים.

הפרת צו פינוי רעלים - עבירה על סעיפים 15(ב)(5) ו-16א' לחוק החומרים המסוכנים.

הפרת נושא משרה בתאגיד לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירות - עבירה על סעיף 16ב' לחוק החומרים המסוכנים.

זיהום מקור מים - עבירה על סעיפים 20ב', 20כ"א ו-20כ"ב לחוק המים, תשי"ט-1959 (להלן: "חוק המים").

נאשמות 2 ו-5

אני מזכה אותן מכל המיוחס לה בכתב האישום.

בנוגע לכל יתר עובדות כתב האישום, והעבירות המתייחסות לאותן עובדות - לא עלה בידי המאשימה להוכיח אותן כנדרש, על כן הנני מזכה את הנאשמים 1 ו-3 מביצוען.

ניתן היום, ט"ו חשוון תשע"ז, 16 נובמבר 2016, במעמד כל הצדדים.